

complementaire gezondheid

Themanummer: Betere relaties

Liefde, het meest weerbare in rel

Liefde die alleen
bestaat uit warme
gevoelens is slechts
sentiment.

In Promise hebben we twee hoofdstukken gepubliceerd uit het boek van Tom Marshall: **Betere relaties (1)**. Deze hoofdstukken die gaan over de kwetsbaarheid van vertrouwen (2) en over eer als het meest verwaarloosde aspect van relaties (3), deze kunt u nog teruglezen op onze website. In dit bijzondere boek met het nog steeds uiterst actuele thema kijken we naar liefde als het meest weerbare aspect van relaties.

Inleiding

We maken meestal twee gevaarlijke fouten in de beoordeling van liefde in een relatie. We geven het helemaal geen plaats, bijvoorbeeld in het zakenleven, of we vertrouwen er teveel op, bijvoorbeeld in een huwelijk of in de ouder-kind relatie. "Als we maar genoeg liefde hebben, komt alles goed". In beide gevallen zitten we ermaast.

Een deel van het probleem is dat in ons taalgebruik het woord 'liefde' gedevalueerd is. Ik kan zeggen dat ik van mijn vrouw houd en van Italiaans eten, Siamese katten, vissen, fanfaremuziek en kruiswoordpuzzels. De vraag is echter: Hoe houd ik van mijn vrouw? Op dezelfde wijze als van pizza's? Vaak horen we vanaf de kansel dat we God moeten liefhebben, maar zelden hoe we dat in de praktijk moeten doen.

1 We moeten het verschil kennen tussen emotionele liefde en liefde waarvoor je kiest

Emotionele liefde komt voort uit gevoelens en affectie. Ik kan tederheid in me

voelen opkomen als ik een klein kind zie, of romantische gevoelens bij het zien van een mooie vrouw, of medelijden, of een combinatie van liefde en verdriet als ik iemand in nood zie, enz. Zulke gevoelens zijn altijd bijproducten van gebeurtenissen in onze omgeving. Ze zijn belangrijk, het is een gave van God aan ons mens-zijn. Het zijn motivators of psychische motoren. Ze zetten in beweging. Het woord emotie komt voort van het Latijnse woord movere, in beweging zetten. Maar omdat ze het gevolg van iets anders zijn, zijn ze moreel neutraal. Het 'gevoel van liefde' kan ons brengen tot zowel zondige begeerte als tot huwelijksgeluk.

Emoties moeten ons gedrag kracht geven, maar ze zijn te onbetrouwbaar om ons gedrag te leiden. Gevoelens van tederheid of zelfs medelijden kunnen aangenaam zijn en kunnen een soort eigen bevrediging worden. Als dat gebeurt, degenereren ze tot sentimentaliteit. De emoties zijn bedoeld om ons in beweging te krijgen, ze zijn nooit bedoeld om een doel in zichzelf te zijn.

De andere soort liefde is een liefde door een keuze, dat wil zeggen: er zit een keuze van onze wil aan vast. Deze bewuste keuze geeft liefde zijn morele waarde. Ik kan ervoor kiezen om lief te hebben. Daarom zegt God: "Gij zult de

Here uw God liefhebben" (Deut. 6:5) of "Hebt uw vijanden lief" (Mat. 5:44). Als liefde alleen op gevoelens gebouwd is, hoe kan ik dan ooit God liefhebben, of iemand liefhebben die zojuist mijn auto gestolen heeft?

Liefde is een reactie die al onze daden moet vergezellen. God, die de bron van liefde is, heeft duidelijk gezegd hoe ver de liefde tot Hem moet gaan: "Met uw gehele hart en geheel uw ziel en met geheel uw verstand (Deut. 6:5; Mat. 22:37). Liefde die alleen bestaat uit warme gevoelens is slechts sentiment. Liefde die alleen ons verstand raakt is alleen maar bewondering. Liefde die alleen maar uit de wil voortkomt, is liefdadigheid in zijn koude, negatieve betekenis. Liefde heeft zowel een verstandelijk element als een gevoels-element als een gedrags-element.

2 We moeten ervan doordrongen zijn dat we God eerst moeten liefhebben

Niet omdat God de egoïstische heerser wil zijn, of bovenaan ons prioriteitenlijst wil staan, maar als we God eerst liefhebben kunnen we op de juiste wijze andere mensen liefhebben.

Onze door God geschapen natuur is gemaakt voor goddelijke liefde. We hebben een ingebouwde behoefte om liefde te ontvangen uit een betrouwbare en eeuwige bron. We hebben een diepe hunkering naar de zekerheid te weten geliefd te zijn. Niet om een of andere reden, om wat we kunnen of geven, maar alleen om onszelf. Alleen God kan zo liefhebben. Alleen God

st aties

heeft vanuit volheid lief en niet vanuit een eigen behoefte. Alleen Hij houdt van ons, om onszelf. Alleen Zijn liefde is onveranderlijk, net als Hij dat Zelf is. Als deze behoefte aan een dergelijke liefde niet door God Zelf bevredigd is, zullen we het bij andere mensen zoeken. Maar niemand kan het geven, geen minnaar, vriend, vrouw, ouder, broeder of zuster. We leggen dan het huwelijk, onze vriendschappen en andere relaties een onmogelijke taak op als we van de ander goddelijke liefde verwachten.

Bovendien voelen we instinctief aan dat de waarde van liefde zo groot is, dat we haar alleen willen investeren in iemand die het verdient. Slechts een Persoon zal ons nooit teleurstellen: Jezus Christus. We kunnen Hem liefhebben met ons gehele hart, verstand, ziel en kracht en we worden nooit teleurgesteld door zwakke kanten van Zijn karakter of afwijkingen in Zijn gedrag. Als we onze liefde niet investeren in God, hebben we een te hoge verwachting van de reactie die op onze liefde zal komen, want geen mens kan die ooit waarmaken. We zeggen of bedoelen te zeggen tegen onze man of kinderen: "Ik houd zoveel van je, dat je me nooit

teleur kan stellen". Dat is onmogelijk. Ze hebben die opdracht nooit aanvaard en kunnen zulke eisen ook nooit inwilligen. Het fantastische is dat als we God eerst boven alles liefhebben, dan onze behoefte aan goddelijke liefde werkelijk bevredigd wordt. Daarmee wordt onze behoefte een volmaakt persoon lief te hebben vervuld en zijn we vrij om alles te geven en te ontvangen wat menselijke liefde in petto heeft: warmte, passie, vriendschap, affectie en zorg.

Liefde inhoud geven

De Bijbel, het beste handboek over liefde, is rijk aan termen en begrippen die de dynamische en warme natuur van liefde uitdrukken.

Zorg, liefde in actie

Het fundamentele karakter van zorg is dat het uitgedrukt wordt in gedrag. Je kunt niet zeggen: "Ik zorg" en vervolgens nietsdoen. De aanklacht die we zo vaak horen is: "Niemand zorgt voor mij". Dat is precies wat vaak fout is in een relatie. Als we in sommige Bijbelteksten het woord 'liefde' vervangen door 'zorgen voor', dan valt er een nieuw licht op dit onderwerp. Bijvoorbeeld: "Alzo zorgde God voor de wereld, dat Hij zijn eniggeboren zoon gaf" (Joh. 3:16), "We zorgen voor Hem, omdat Hij eerst voor ons zorgde" (1Joh. 4:19), "Dit is de zorg... dat God zo voor ons wilde zorgen, dat Hij zijn Zoon zond als een offer voor onze zonden" (1 Joh. 4:10).

Zorg is de belangrijkste test voor de aanwezigheid van liefde in een relatie. We hebben daar grote behoefte aan. Het is een vorm van liefde: doctoren die zorgen voor hun patiënten, scholen die zorgen voor hun leerlingen, gemeenteraadsleden die zorgen voor de plaatselijke belangen.

Can you solve this ?

Hmmm ... I can't

So, I erase it ...

Een bedrijf zal nooit tot bloei komen als de leiding niet zorgt voor zijn personeel, zijn product en zijn klanten. Zorg is niet het hebben van warme gevoelens voor mensen, maar daadwerkelijk zorgen voor hun welzijn zodat we dat ook voor ons zelf zouden doen. Gezamenlijke zorg leidt tot harmonie en vruchtbare samenwerking. Als we zorgeloos worden, is het gevolg: spanning, twist en ineffectiviteit.

Vriendelijkheid-liefde en broederschap

Liefde is altijd vriendelijk, dat is haar natuur (1 Kor. 13:4). De wortel van vriendelijkheid ligt in een diep gevoel van verantwoordelijkheid voor elkaar. "Door de broederliefde de liefde tot allen" (2 Petr. 1:7). Het feit dat God goed is tegenover allen (Luk. 6:35) heeft te maken met het feit dat we familie van Hem zijn. Het Hebreeuwse woord voor God als Verlosser is ge'ol (Jes. 60:16) en betekent letterlijk: die als een verwante optreedt.

Als we vriendelijk zijn, voelen we intuïtief dat een ander in dezelfde omstandigheden hetzelfde voor ons zou doen. Door dit gevoel van verwantschap ligt vriendelijkheid dichtbij sympathie (1 Petr. 3:8) en bewogenheid (Micha 6:8). Onvriendelijkheid doet pijn, juist omdat het dit gevoel van verwantschap aantast en ons op een bepaalde manier afgewezen en vervreemd achterlaat.

Aardig vinden - prettige liefde

Aardig vinden lijkt vaak een oppervlakkige en kortstondige reactie, waar we weinig controle over hebben. Toch speelt het aardig vinden een enorme rol in intieme relaties. Het bevordert ook intimiteit. Aan de andere kant is het moeilijk intiem met iemand te moeten zijn die je niet aardig vindt.

Aardig vinden is een van de plezierige kanten van liefde. Het drukt vreugde en verrukking uit die we in elkaars tegenwoordigheid ervaren. De Bijbel noemt dat: "Gunst betonen" (Ruth 2:13, Esther 2:9). Aardig vinden bestaat uit aantrekkingskracht, interesse, affectie, sympathie en andere prettige reacties. Waarschijnlijk ontstaat het in het begin als verschillende persoonlijkheden en seksen elkaar stimuleren of aanvullen en het groeit daarna door uitwisseling en contact.

Vriendschap - liefde die vrijmaakt

De speciale kwaliteit van vriendschap moet meer gewaardeerd en beter begrepen worden, zeker onder christenen. We hebben een speciale opdracht om vriend te zijn zoals Jezus dat was van degenen die geen vrienden hebben (Mat. 11:19). Het aanbod van vriendschap is moeilijk te weerstaan. Mensen willen als vrienden behandeld worden niet als evangelische consumenten. De Bijbel plaatst vriendschap hoog. Onze moderne samenleving is daarbij vergeleken kil en hard. Het is de vraag of men gewoonlijk ooit verder komt dan het niveau van een kennis zijn.

1. Liefde van vrienden gaat uit van gelijkheid.
Vrienden staan samen op hetzelfde niveau. Misschien komt het daardoor dat vriendschap zo moeilijk is voor leiders. Ze moeten afstappen van hun voetstuk, de voorrechten van hun positie opgeven en hun statussymbolen laten vallen, willen ze vriendschap kunnen geven en ontvangen. Ik herinner me de klacht van een man die probeerde vriendschap op te bouwen met zijn buurman die voorganger was. Hij zei: "Ik heb geprobeerd zijn vriend te zijn maar elke keer als we elkaar zien wil hij me pastorale of geestelijke hulp geven". Daar waar mannen en vrouwen echte vrienden zijn, vervaagt het conflict over de vraag wie het hoofd is. Welke vrienden argumenteren met elkaar over de vraag wie de baas is of wie het laatste woord heeft? Dit aspect van gelijkheid, Gods keuze een vriend voor ons te willen zijn, is adembenemend. "Abraham, Mijn vriend" (Jes. 41:8) zegt God. Hij daalt af om met Mozes te spreken van aangezicht tot aangezicht, zoals een man spreekt met zijn vriend (Ex. 33:11). Kunt u zich voorstellen hoe Jezus tussen de discipelen zat en hen 'vrienden' noemde? (Joh. 15:15). Je kunt een vriend niet bevelen of van hem gehoorzaamheid eisen. Wat een vriend doet is zijn of haar vrije keus.
2. Aan vrienden geef je vertrouwen en openheid.
Ze hebben toegang tot je leven. Ze hoeven niet te wachten op een uitno-

diging. We hoeven ons ook niet netjes te kleden of een show op te voeren. Aanmatiging en vleierij horen niet bij vriendschap. Een vriend mag altijd de waarheid zeggen. Hierin hebben vrienden een unieke positie, ze zijn dichtbij genoeg om gevoelig te zijn voor onze emoties maar tevens afstandelijk genoeg om objectief te kunnen zijn. Als dat nodig is, kunnen ze hard zijn.

"Oprecht gemeend zijn de woorden door een vriend geslagen", "Zoals men ijzer met ijzer scherpt, de ene mens de andere" (Spreuken 27:6 en 17). Je kunt bijna voelen hoe de schrijver huivert bij het opschrijven van deze woorden.

3. De liefde van een vriend heeft volharding.

Kijk maar naar David en Jonathan, Ittai en koning David, Ruth en Naomi. Jezus zegt: "Niemand heeft grotere liefde dan dat hij zijn leven inzet voor zijn vrienden" (Joh. 15:13). Er ligt een morele verplichting besloten in vriendschap, dat in leven of dood niets tussen mij en mijn vriend mag komen. Door mens te worden, nam Jezus de morele verplichting op Zich ons nimmer te begeven of verlaten. Daarvoor stierf Hij en stond Hij op uit de dood. Daarvoor zond Hij Gods Geest zodat we nu met Paulus kunnen zeggen dat niets ons kan scheiden van de liefde Gods die in Christus Jezus is. Noch dood noch leven, engelen noch machten (of overheden), heden noch toekomst, (of enig scepel zal ons kunnen scheiden van de liefde Gods (Rom. 8:38).

Tederheid, liefde op zijn zachtst

Tederheid is een andere uitdrukking van liefde, die dicht naast intimiteit ligt, bijvoorbeeld in de relatie van moeder en baby, man en vrouw of ouder en kind. De sterkere realiseert zich dat de zwakkere kwetsbaar is en tegelijk heel dierbaar. Zo wordt Gods houding tegenover ons 'innerlijke barmhartigheid' genoemd (Engels: tender mercy) (Luk. 1:78). Daarom moeten we ook naar elkaar toe teder en vergevingsgezind zijn. "Maar weest jegens elkander vriendelijk, barmhartig, elkander vergevend zoals God in Christus u vergeving geschonken heeft" (Ef. 4:32). De westerse machocultuur heeft tederheid als iets zwaks en zacht afgeschilderd. Dat is een vreselijke vergissing. Het komt vaak voor dat bijvoorbeeld een man niet in staat is tederheid te geven of te ontvangen. Zijn vrouw en kinderen kunnen daar geweldig onder lijden. Maar tederheid komt niet voor uit zwakheid maar uit kracht (!). Daarom is zij zowel beschermend als bevestigend. Het maakt dat

degene die tederheid ontvangt, zich veilig en bemind voelt, of het nu om een kind, vrouw of vriend gaat.

Vrijgevigheid, liefde uitgedrukt in onbekrompenheid

Vrijgevigheid heeft niet alleen betrekking op geld maar betreft ook veel belangrijker dingen zoals: tijd, aandacht, hulp, aanmoediging en eer. Het geeft echte vreugde als je ziet dat het een ander goed gaat. Gods natuur is gul. Hij kan buitensporig geven en wij moeten hetzelfde doen (Jac. 1:5); Mal. 3:10). Vrijgevigheid is de sleutel tot voorspoed (Spr. 11:25 en 2 Kor. 9:11).

Medelijden, liefde en sympathie

Medelijden is alleen maar sentiment als we geraakt zijn door iemands nood, maar er verder niets aan doen. Het vereist een voorstellingsvermogen en de mogelijkheid mee te voelen met datgene waar de ander doorheen gaat. Bij God wordt medelijden gekoppeld aan genade, vergeving en tederheid (Ex. 34:6; Dan. 9:36; Fil. 2:2). Christus werd door medelijden gemotiveerd om de noden van lijdende en verloren mensen te lenigen. (Marc. 1:41; Mat. 9:36). In Paulus' brieven wordt het gekoppeld aan: innerlijke ontferming, goedheid, nederigheid, zachtmoedigheid en geduld (Kol. 3:12).

Vergeving, liefde als genade

Geen relatie zal het overleven, laat staan bloeien zonder de wil om te vergeven. Vergeving is het ophouden de schuld aan de andere partij te geven en die laten gaan zonder te straffen of terug te willen

slaan. Vergeving heeft te maken met goedertierenheid of genade, omdat degene die vergeeft iets opgeeft, en daarmee sluit hij eens en voor altijd een zaak af.

In relaties lopen we het gevaar dat we in gedachten een puntenkaart bijhouden van wat mensen ons aangedaan hebben en we die achter de hand houden als bewijsstuk tegen hen, mocht dat ooit nodig zijn. Als dat het geval is, is er geen sprake van echte vergeving. Een enorme hoeveelheid spanning in relaties komt voortuit dit soort rancunes. Mensen hebben het gevoel dat fouten uit het verleden hen nog steeds aangerekend worden. Gods vergeving is zo, dat Hij geen boekhouding bijhoudt van onze zonden die vergeven

zijn. Ze worden nooit meer in herinnering gebracht (Psalm 130:3,4; Jer.31:34).

De uitdrukking van liefde

Liefde is dynamisch, dat wil zeggen, het heeft een onderwerp nodig. Je kunt niet zomaar liefhebben. Je moet iets of iemand liefhebben. Liefde moet tot uitdrukking komen. Bij kinderen moet het vaak op vele manieren tot uitdrukking gebracht worden, wil het overkomen. Ik heb vaak mensen ontmoet die, terugkijkend op hun jeugd, met verdriet vaststelden: "Ik denk dat mijn ouders me op hun eigen wijze liefhadden, maar ik heb het als kind nooit gevoeld".

Liefde moet in woorden benoemd worden

De woorden: 'Ik houd van jou' zijn nog steeds de zoetste woorden die we kennen. Een vriend van me had twee tienerzonen die hem allebei zorgen gaven. Hij zei: "Op een dag nam ik hen beiden apart. Ik voelde me een beetje ongemakkelijk, want het waren bomen van kerels, maar ik zei tegen hen: "Moet je horen, ik heb je dit lang niet gezegd, maar ik houd echt van jullie". Dezelfde dag was het conflict met zijn zoons opgelost!

Liefde moet ook op non-verbale manier worden gecommuniceerd

Dit kan door de manier waarop we naar elkaar kijken, elkaar aanraken, met welke intonatie we spreken, enzovoort. Een van mijn zoons gaf les op een school met veel gebroken gezinnen. Hij vertelde me dat, als hij in de middagpauze over het schoolplein liep, kleine kinderen naar hem toe kwamen, zijn hand vastpakten en niets zeiden maar gewoon met hem rondwandelden. Na een poosje liepen ze dan weer tevreden weg. Ze ontvingen iets

dat ze nodig hadden door het vasthouden van een zorgzame hand.

Hoe intiemer de relatie, hoe belangrijker de liefde wordt en hoe meer het emotionele aspect naar boven komt. Dit geldt in het bijzonder voor huwelijk en gezin. In dit verband merk ik op dat de aansporing lief te hebben in de Schrift vaker gericht wordt tot de man dan tot de vrouw.

Waarschijnlijk is daar een goede reden voor. Vrouwen zijn antwoorders. Houd genoeg van je vrouw en zij zal je hoogstwaarschijnlijk liefde teruggeven. Paulus zegt dat het de verantwoordelijkheid van de man is zo met zijn vrouw om te gaan: "Mannen hebt u vrouw lief, zoals Christus de Gemeente heeft liefgehad en Zich voor haar heeft overgegeven.....om haar voor Zich te plaatsen, stralend, zonder vlek of rimpel of iets dergelijks" (Ef. 5:25-28). Als echtgenoot ben ik verplicht mezelf over te geven aan mijn vrouw en daarmee een klimaat te scheppen waarin ze volledig vervuld kan zijn.

Hoe breder de relatie, hoe minder belangrijk de emotionele kant van de liefde wordt. Dan wordt het aspect van de wil weer belangrijker. Ik kan uit eigen ervaring zeggen dat ik nooit warme, nobele gevoelens voor mijzelf heb gekend. Toch zorg ik goed voor mezelf en geef ik aandacht aan mijn behoeften, los van mijn gevoel. Zo moet ik mijn buurman ook liefhebben, zoals ik mezelf liefheb, even trouw en volhardend.

Uit: Betere relaties, hoe nieuwe relaties groeien en beschadigde relaties hersteld kunnen worden. Auteur: Tom Marshall (1)

Noten:

1. Tom Marshall: Betere relaties. Voor het eerst gepubliceerd in 1992 door Sovereign World Ltd. In Nederland vertaald en uitgegeven door Uitgeverij Shalom in Putten. (Met hun toestemming is dit artikel overgenomen). Tom Marshall was een architect die veel lezingen gaf over management. Hij was een Bijbelleraar over pastoraat, genezing en het koninkrijk. Marshall was de grondlegger van Kapiti Christian Centre en Servant Industries in Nieuw-Zeeland. Hij is gestorven in 1994.
2. Vertrouwen, de meest kwetsbare, <https://stichting-promise.nl/specifieke-pastorale-onderwerpen/vertrouwen.htm>
3. Eer en respect, het meest verwaarloosde, <https://stichting-promise.nl/pastorale-onderwerpen/eer-en-respect-het-meest-verwaarloosde-aspect-in-relaties.htm>

Eer (respect) het verwaarloosde aspect

Tom Marshall was een bekend leider en spreker in Nieuw Zeeland. Als architect gaf hij veel lezingen over management. Hij is in 1994 overleden maar zijn boeken zijn nog steeds actueel. Op een eenvoudige manier vertelt hij krachtige en praktische waarheden uit de Bijbel. In zijn boek 'Betere Relaties' behandelt Marshall vier aspecten van relaties:

1. Eer, het meest verwaarloosde aspect;
2. Begrip, het meest nodige aspect;
3. Liefde, het meest weerbare aspect; en
4. Vertrouwen, het meest kwetsbare aspect.

Op onze website hebben we het hoofdstuk over vertrouwen uit dit waardevolle boek al gepubliceerd (zie <http://www.stichtingpromise.nl/artikelen/pastorale-onderwerpen/vertrouwen.htm>). Nu laten we Tom aan het woord over Eer, het meest verwaarloosde element in een relatie.

De Bijbel staat vol met aansporingen om eer te bewijzen. Meer nog, het wordt ons zelfs opgedragen. We worden bevolen om God te eren, als eerste en boven alles.

Paulus zegt in Rom.1:21, dat de wortel van alle zonde is, dat de mens, hoewel hij God kent, Hem niet verheerlijkt als God. We worden opgedragen om vader en moeder te eren (Ef.6:2). Gehoorzaamheid aan ouders hoort bij de kinderjaren, het eren gaat een leven lang door. Het is een deel van een morele wet en inderdaad het eerste gebod, waaraan een belofte vast zit. We zien het belang hiervan later. Maar we moeten ook onze medewerkers eren, onze leiders en oudsten in de kerk. Van mannen wordt verwacht dat ze hun vrouw eren en vrouwen hun mannen en de huwelijkse staat. Opvallend is ook dat we ook degenen die minder succesvol zijn, de weduwen en de bejaarden, moeten eren. We moeten dus elkaar en iedereen eren, onafhankelijk van hun status. Nog meer verbazingwekkend is dat God ons ook eert, "want wie Mij eren zal, zal Ik eren" (1Sam.2:30). De Bijbel geeft ons een beeld van een samenleving waar een stroom van eer en respect vloeit.

Wat is eer of respect?

Eer of respect is het erkennen van de

waarde van een ander mens. Als ik iemand eer of respect geef, erken ik hoe waardevol de ander is. Daarom moet God geëerd worden boven alles en allen, omdat Hij de hoogste waarde is. Dit eren is belangrijk om verschillende redenen.

- 1) Als ik de waarde van mensen erken, ontdek ik hoe ongelofelijk rijk mijn leven is, omdat ik mij omringd weet door zoveel waardevolle mannen en vrouwen. Mijn leven krijgt daardoor een gevoel van betekenis. Als ik geen respect of eer toon, of nog erger, als ik mensen in mijn omgeving naar beneden haal, verarm ik mijn eigen leven, omdat ik handel alsof ik omringd wordt door waardeloze mensen.
- 2) Alleen als ik zelf eer en respect van anderen ontvang, voel ik me niet waardeloos. Er bestaat ongetwijfeld een verband tussen de grote aantallen mensen in onze samenleving die een laag zelfbeeld hebben en de manier waarop we alles wat hoog is naar beneden halen. We ontoren God en Zijn Woord. We uiten gebrek aan respect over de instituten van onze samenle-

meest pect van relaties

ving, verachten ons verleden, morele waarden, ouderschap, autoriteiten en rechten van anderen. Gebrek aan respect wordt helaas vaak als normaal beschouwd. Veel mensen in de media hebben er een beroep van gemaakt om alles te bekritisseren en naar beneden te halen. We oogsten wat we zelf zaaien, zoals de Psalmist zegt: "De goddelozen draven rond, terwijl snoodheid bij de mensenkinderen het hoofd opsteekt" (Ps. 12:8). Maar ook in ons eigen leven oogsten we wat we zaaien. Als we anderen verachten, voelen we ons vernederd, hebben een laag zelfbeeld en voelen we ons waardeeloos.

- 3) Tot slot. We kunnen onszelf geen goed zelfbeeld schenken. Ik kan mijzelf geen eer geven, in tegenstelling tot wat alle boeken over zelfhulppsychologie ons vertellen. We zijn afhankelijk van elkaar, ons zelfbeeld wordt gevormd door onze relaties, met God en anderen. Een slecht zelfbeeld verhindert ons om goede relaties op te bouwen, maar aan de andere kant is

het ontbreken van bevestiging en eer juist de oorzaak ervan dat we geen goed zelfbeeld en goede relaties hebben.

Hoe waardevol?

Als respect en eer de erkenning van waarde is, moeten we weten waar waarde vandaan komt en hoe het zich ontwikkelt. De waarde van iets wordt bepaald door wat mensen er voor over hebben. Ik kan een miljoen euro uitgeven voor een superproduct, en nog eens een miljoen om het op de markt te brengen, maar als niemand het wil kopen, is de waarde nul, of hooguit de sloopwaarde. Aan de andere kant zijn mensen soms bereid een fortuin neer te tellen voor een zeldzame postzegel, die wat betreft de waarde van het materiaal, een paar vierkante centimeter papier, nul komma nul is. De dingen die mensen respect of eer geven, tonen de waarden waarop een samenleving gebouwd is. Het is duidelijk dat de westerse samenleving de hoogste waarde geeft aan entertainment, sport, en materiële welvaart, want die dingen krijgen de meeste aandacht.

Maar is dit een goed waardesysteem waarmee we mensen kunnen beoordelen? Zo niet, welke dan wel?

Intrinsieke of wezenlijke waarde

Intrinsieke waarde is de waarde die behoort bij het wezen van de persoon of het ding. Bijvoorbeeld, als je een gouden sieraad fijn maalt, verbrandt, met een hamer kapot slaat, blijft de waarde van het goud gelijk. Dat is zijn intrinsieke waarde, zijn onherleidbare, onvervreembare en onvernietigbare waarde. Mijn intrinsieke waarde is de waarde van mij als persoon, los van mijn gaven, bezittingen en prestaties. Deze eeuwige waarde en belangrijkheid werden door God aan mij gegeven. Niets van wat ik doe, kan daaraan toevoegen of ervan afnemen. Zoals God mij Zijn onvoorwaardelijke liefde geeft, zo geeft Hij mij ook waarde. Ik realiseer me dat als ik de meest succesvolle en briljante mens op aarde ben, dat niets zal toevoegen aan mijn intrinsieke waarde. De waarde is me gegeven, niet verdiend. Maar als ik vanaf dit moment faal in alles wat ik doe, als ik mijn reputatie verlies, mijn gezond-

heid, mijn bezittingen, mijn vrienden, mijn bediening of mijn verstand, is mijn intrinsieke waarde niet verminderd. Deze waarheid bracht veiligheid in mijn leven, meer dan wat ook.

De eerste waarde die kinderen moeten voelen is intrinsieke waarde. Kinderen zijn waardevol in zichzelf en om geen andere reden. Ze hoeven het niet te verdienen door prestaties. Ze hebben deze waarde nu eenmaal alleen door zichzelf. Het besef waardevol te zijn is cruciaal voor de veiligheid en eigenwaarde van het kind.

Het belang van het respecteren van de intrinsieke waarde van een mens kan niet genoeg benadrukt worden. De meest onbekwame, gevallen, incapabele of gehandicapte persoon heeft nog steeds intrinsieke waarde als mens. Mensen hebben een waardigheid die behoort bij het mens-zijn als eeuwig wezen. Ze zijn naar Gods beeld geschapen; inderdaad, ze zijn gevallen, maar (door persoonlijk geloof in het verzoenend lijden en sterven van Jezus Christus in beginsel) verlost en in staat eeuwig gemeenschap met God te hebben. Het ontbreken van dit basisbegrip veroorzaakt onrechtvaardigheid en onderdrukking in deze wereld, inclusief abortus, armoede, rassendiscriminatie, prostitutie en porno.

Dit soort respect maakt een duidelijk verschil tussen wat een mens is en wat hij doet. Jezus maakte dit onderscheid altijd. Een van de meest opmerkelijke voorbeelden is de ontmoeting met de

Samaritaanse vrouw (Joh.4). Toen Jezus tegen haar zei: "Terecht zegt gij: ik heb geen man; want gij hebt vijf mannen gehad en die gij nu hebt, is uw man niet". De vrouw was niet gekwetst of ze zei niet: "Waar bemoeit u zich mee". Ze zei: "Ik zie dat Gij een profeet bent (Joh.4:19). Dat is verbazingwekkend. Ik geloof dat dat kwam omdat ze ondertussen ontdekt had dat Hij haar als persoon waardeerde. Hij sprak haar aan op dezelfde manier als Zijn eigen moeder op de bruiloft te Kana. Toch kende Hij haar levensstijl. Jezus had diepe beweging voor haar, en daarom moest Hij haar confronteren met haar morele falen. Maar ze voelde zich veilig in Zijn aanvaarding van haar als mens en voelde zich door die confrontatie niet afgewezen als persoon. Het is alsof beiden naast elkaar staan en haar leven bezien. Jezus zegt: "Het is een puinhoop" en zij geeft dat toe: "Ja Heer, dat is het".

Dat soort respect ligt aan de basis van alle bevrijdende relaties, maar je kunt het niet spelen. Mensen zijn heel gevoelig voor de houding die je aanneemt. Als respect werkelijk in je hart leeft, kun je direct en confronterend zijn en de ander zal zich niet afgewezen voelen. Maar als dat respect er niet is en we zien de persoon en zijn levensstijl als één geheel, komen we in de problemen.

Als we in het bedrijfsleven of kerk succesvol leiding willen geven moeten we hetzelfde onderscheid maken. Ik zeg misschien: "Als mens accepteer ik je helemaal, als broeder of zuster in Christus ook, maar ik kan en wil het niveau van je

prestatie niet accepteren, daar moet iets aan veranderen.

De waarde van karakter

De tweede maat is de waarde van karakter. "Een goede naam is verkieslijker dan veel rijkdom, gunst is beter dan zilver en goud". (Spr. 22:1). Het respect of de eer die voorkomt uit het karakter is hard nodig in onze samenleving, waarin allerlei dingen een hogere plaats krijgen dan karakter, bijvoorbeeld intelligentie, sportprestaties, artistiek talent, zakelijke of politiek bekwaamheid of persoonlijk charisma. Deze worden soms opgesomd om het ontbreken van morele waarden goed te praten. Zelfs de kerk is gezwicht voor de normen van de wereld, zodat gaven en bedieningen meer geëerd worden dan een godvrezend karakter.

In het nieuwe testament ligt de nadruk niet op gaven, bekwaamheden, of talenten maar op karakter. Karakter is de toetssteen, niet charisma. Er wordt bijvoorbeeld weinig gezegd over het werk van een diaken of oudste, maar veel meer over wat voor soort man hij moet zijn. De reden hiervoor is dat zijn rol voornamelijk leidinggevend is, dus moet hij een model zijn van het christelijke leven. Niet veel oudsten begrijpen die verantwoordelijkheid. Ik werd eens geroepen door een kerk die gebukt ging onder verdeeldheid en bitterheid. Ze waren door trauma's gegaan met voorgangers, leiders en oudere leden. Toen we de ware rol van oudsten bespraken, kwamen we bij de wortel van het probleem. Bij al deze mannen had de moed ontbroken effectief de problemen

aan te pakken, omdat ze er zelf in hun eigen leven mee worstelden. Daarom hielden ze zich in en oefenden ze hun gezag niet uit. Toen daarmee afgerekend was, riepen ze de leden bij elkaar, beleden ze hun falen in het leidinggeven en pasten ze de bijbelse principes toe van eenheid en aanvaarding zoals God het bedoeld heeft. De problemen waren bijna meteen opgelost.

Als ik denk aan karakter, denk ik vaak aan mijn vader. Hij was zijn hele leven arbeider, vrijwel onbekend buiten de kleine kring van zijn gezin en de plaatselijke Baptistenkerk. Toch liet hij vier kinderen achter die christen waren en christelijke huwelijken hadden. Hij ging tot God met misschien evenveel fouten in zijn leven als onkruid in zijn tuin, terwijl tuinieren zijn grote liefde was. Ik vraag me soms af: wat kan een mens nog meer bereiken in zijn leven?

Maar karakter heeft alleen waarde voor de volgende generatie als het gezien wordt in de huidige generatie. Als we succes of bezit boven karakter plaatsen, hoeven we ons niet te verbazen als onze kinderen hetzelfde doen.

De waarde van prestatie

Er is een derde maat van waarde, die gegeven wordt aan wat iemand volbracht of bereikt heeft. Oudsten die hard werken met preken en onderwijs geven, zijn dubbel eerbetoon waard, zegt Paulus. We moeten hierin eren wie ere toekomt (1Tim.5:17; Rom.13:7). In alles wat wij doen moeten we een hoge norm nastre-

ven. Alles wat wij ondernemen moeten we zo goed mogelijk doen. Wij kunnen beperkte gaven en bekwaamheden hebben, maar we kunnen streven naar volmaaktheid door de genade Gods die in ons is, zegt Paulus. We moeten willen groeien. Een klein kind groeit vanzelf. Geef het voedsel, slaap, oefening en liefdevolle verzorging en het zal groeien naar een bepaald niveau van ontwikkeling. Dat kleine meisje zal nooit een dokter worden, een politieke figuur, leraar of musicus tenzij het ergens een beslissing neemt om te groeien. Onze kerken zitten vol met christenen die twintig jaar geleden in hun geestelijk leven groeiden tot een bepaald niveau en daarop bleven staan.

Het is geen Herculestaak om te groeien. De leidinggevende bedrijven in de Verenigde Staten doen de dingen niet tweemaal beter dan de rest, maar slechts één procent beter dan de rest. Succes ligt besloten in deze benadering. Het betekent een kleine verbetering van onze prestatie op zoveel mogelijk gebied. Wat zou er gebeuren met een kerk als in één jaar ieder lid zich toewijdde om slechts één procent meer liefhebbend te zijn, meer ijverig in zijn baan en in het bestuderen van de bijbel, meer geïnteresseerd in de burens, meer vrijgevig in het offeren, meer actief in openbare functies en meer gevoelig voor de stem van God? Ik denk dat ze binnen enkele maanden middenin een opwekking zitten.

Hoe waarderen we een bijzondere prestatie? Door de poging daartoe te bevestigen en te belonen, zowel de poging als het resultaat. Een van mijn zonen was onderwijzer. Hij vertelde me van een Maori-collega, die wanneer hij zijn klas binnenkwam, altijd iets zag waar hij zijn waardering over kon uitspreken, een poster, een werkplan, of iets dat tentoongesteld werd. Dat deed meer aan Marks toewijding aan zijn baan dan welke promotie ook. We moeten de beslissing nemen iets met ons hele hart te doen, als voor de Heer en niet voor mensen (Kol.3:24). "Ik, de Here, doorgrond het hart en toets de nieren en dat om aan een ieder te geven naar zijn wegen, naar de vrucht zijner daden" (Jer.17:10).

De toepassing

In het geven van eer moeten we weten welke maat of waarde we zullen hanteren, en degene die eer ontvangt ook.

Een mens kan op een bepaald terrein, bijvoorbeeld kunst, sport of zaken, succes boeken en toch een bedenkelijk karakter hebben. In het eren van hun prestatie spreken we niet uit dat we hun karakter waarderen, of dat hun intrinsieke waarde groter is dan bij een ander mens. Volgens hetzelfde principe, betekent het feit dat iemands karakter gewaardeerd wordt, niet dat zijn prestatie die misschien beneden niveau is geëerd wordt. De behoefte dat iemands intrinsieke waarde wordt erkend kan niet bevredigd worden door slechte prestaties te prijzen of door zondermeer hun levensstijl of gewoonten te accepteren.

De inhoud van eer

Zoals bij de andere elementen van relaties moeten we ons begrip uitbreiden, namelijk met wat we bedoelen met eer en respect. Deze begrippen zijn in onze samenleving erg verwaarloosd. Veel woorden hebben een ouderwetse klank gekregen. Hieronder zijn enkele termen genoemd die ons kunnen helpen om het begrip 'eren' te verrijken. PM

1. **Aanvaarding.** Met aanvaarding bedoelen we niet alleen passief zijn. De manier waarop we het woord aanvaarding gebruiken kan fatalistisch klinken. "Je kunt er niets aan doen, je moet het gewoon aanvaarden". Dat is niet wat we met aanvaarding bedoelen. Het is een actieve houding om te ontvangen. Je verwelkomt een persoon met echte warmte en respect. Je zegt eigenlijk: "Je bent een waardevolle uitbreiding van deze groep" of: "Ik ben blij dat je lid bent van deze kerk, deze familie of dit team. Dat had Paulus in gedachten, toen hij zei: "Daarom, aanvaardt elkaar, zoals ook Christus ons aanvaard heeft tot heerlijkheid Gods" (Rom.15:7).
2. **Erkenning.** Dit is reageren op een persoon, op iemand die uniek is en we zijn geïnteresseerd in zijn activiteit, prestatie of mening. Het laat zien dat we het oordeel over zijn kwaliteit losgelaten hebben en hem met een positieve en vriendelijke houding benaderen.
3. **Bevestiging.** Dit is het versterken van iemands eigenwaarde door aandacht te geven aan zijn sterke punten en gaven. Bevestiging bouwt op de waarheid dat we allen geschapen zijn voor God om in bepaalde dingen goed te zijn, maar niet in alles. Het richt zich

Waarde:	Hoe gegeven?	Met eren erkennen we:
Intrinsieke	Gegeven, niet verdiend	Eeuwige waarde van de mens
Karakter	Verdiend, niet gegeven	Wat de mens is geworden
Prestatie	Verdiend, niet gegeven	Wat de mens deed of bereikte

op wat we goed doen en niet op wat we minder goed doen. Het zegt: "Ik vind je geweldig en wil dat je ook zo over jezelf denkt". We zijn hier zo ver vandaan geraakt, dat zulke opmerkingen zelfs in onze christelijke oren vreemd klinken.

4. **Waardering.** Deze is meer subjectief dan bevestiging. Het drukt het genoegen uit dat we voelen in de tegenwoordigheid van de ander, hoe hij zich kleedt, waarover gesproken wordt of het stimulerende van haar of zijn persoonlijkheid. Het zegt: "Ik heb er plezier in je te zien en hetzelfde te doen als jij".
5. **Goedkeuring.** Goedkeuring of bijval drukt uit dat je het met iemands prestatie of mening eens bent. We gaan naast iemand staan en drukken onze steun uit en zeggen daarmee we dat we zijn gedrag waardevol vinden. Bijval zegt: "Ik ben het eens met wat je doet en in dezelfde omstandigheden zou ik hetzelfde doen".
6. **Bewondering.** Dit drukt aanbeveling en bijval uit voor iemands prestatie of karakter en gaat verder dan bijval. Bijval zegt: "Ik zou precies hetzelfde als jij gedaan hebben". Bewondering zegt: "Ik zou dat nooit zo goed als jij gedaan kunnen hebben". Of: "Je hebt hiermee een niveau bereikt wat ik zou willen navolgen".
7. **Introductie.** Door introductie kunnen we een persoon erkennen, hem prijzen, of publiek aanbevelen. In de eenvoudigste vorm introduceren we een vriend aan een groep. Als ik zeg: "Het is echt een vreugde voor mij om mijn goede vriend Bill Fauld aan u

voor te stellen", geef ik de boodschap dat Bill een waardevol mens is, die hoog staat in mijn waardering en ik wil dat anderen hem ook zo zien.

Het tonen van respect

Het is niet genoeg om het karakter van respect en eer, of de waarde ervan te kennen, we moeten ook weten hoe we dat over kunnen dragen. Eer moet 'gegeven' worden, zodat de ander die kan ontvangen.

Verbaal, dus met woorden

De eenvoudigste manier om eer te geven is met woorden: eenvoudige, eerlijke opmerkingen die bevestiging, waardering en achting overdragen. We kunnen dit aan iemand direct zeggen, waarmee de persoon de warmte van onze stem kan voelen en de uitdrukking op ons gezicht kan zien. Of we kunnen het doen door te schrijven, wat het minder persoonlijk maakt, maar meer bewust en blijvend, zodat de persoon het telkens opnieuw kan lezen.

Een andere manier waarop we eer overdragen is positief te spreken tegenover derden. Paulus deed dit voortdurend en zijn brieven aan de gemeenten staan vol van warme persoonlijke aanbevelingen van medewerkers en collega's (Rom.16:1; 1Kor.16:15-18; 2Kor.8:23,24).

Uitdrukkingen met lof, hoogachting. Waardering en aanbeveling zijn manieren van het tonen van eer. Ouders moeten dit niet vergeten. Kinderen worden geboren met twee grote basisbehoeften: de behoefte aan liefde en aan waarde(ring). Deze laatste behoefte heeft te maken met eer

en is anders dan de behoefte aan liefde. Het is waar dat het kind dat liefde ontvangt ook een betere kans heeft om zich geaccepteerd te voelen, maar dat is niet noodzakelijk zo. Als eer ontbreekt, lijdt een kind schade, zelfs als er genoeg liefde is. Het meest voorkomende gevolg is een minderwaardigheidscomplex, of erger nog een gebrek aan hoop, het ontbreken van moed. De belangrijkste rol hierin speelt de vader. De vader geeft het kind zijn gevoel van identiteit en zijn gevoel van eigenwaarde. Het is interessant te lezen over de rol van de Vader in het leven van Jezus. God gaf Hem zijn identiteit: "Gij zijt Mijn Zoon, de geliefde, in U heb Ik Mijn welbehagen" (Marc.1:11; Joh.5:23).

Ik zat eens in een televisiepanel dat van gedachten wisselde over problemen tussen ouders en kinderen. Voor de opname sprak ik met een van de andere leden van het panel, een professor in de psychologie. Ik vertelde hem dat ik wilde dat ik, toen mijn kinderen nog klein waren, het Vaderschap van God eerder had gekend, want dan zou ik een betere vader geweest zijn. Zijn reactie was opmerkelijk: "Ik begrijp niets van al die ophef over het vaderschap", zei hij, "wat een kind nodig heeft is goed ouderschap, het maakt niet uit of dat van een vader of moeder komt". In het groeiend aantal eenouder-gezinnen moet de rol van de vader en de moeder door één persoon vervuld worden, maar dat is niet de Goddelijke norm. Vaderschap en moederschap zijn niet hetzelfde. Als ik een onderscheid zou moeten maken, zou ik zeggen dat het moederschap vooral de behoefte aan liefde vervult en het vaderschap de behoefte aan waarde. Natuurlijk zijn die twee niet waterdicht gescheiden van elkaar, vaders moeten ook voeden en moeders moeten ook bevestigen. Boven alles moeten we de intrinsieke waarde van het kind bevestigen. Het is gemakkelijker voor een leuk meisje of een intelligente, atletische jongen om bevestiging te ontvangen, maar hoe moet dat met een kind dat niet knap of intelligent is? Hoe krijgt die zijn gevoel van waarde? Je moet het vele malen zeggen, niet alleen: "Ik houd van jou", maar ook: "Ik vind dat je het geweldig doet, ik ben trots op jou".

Met daden

- 1) **We tonen respect door in publiek elkaar te eren en te ondersteunen.** Als we bijvoorbeeld welkom geheten worden in een groep.
- 2) **We tonen respect voor een persoon als we zijn advies of mening vragen over een zaak die ons na aan het hart ligt.** Of we leggen onze visie of voorstel aan hem voor om zijn mening te vragen en dat advies serieus te nemen.

3) **We tonen respect voor een persoon als we echt bezorgd zijn over haar of zijn welzijn.** Die zorg zegt tegen die persoon dat hij waardevol is en dat we het beste voor hem zoeken, zelfs als het ons veel kost. In de zestiger jaren van de vorige eeuw reisde ik door Australië om arbeiders te zoeken voor bedrijven in Nieuw Zeeland. Het was in de tijd dat er geen werkloosheid was. In Adelaide kwam een Engels stel van rond de veertig met ons praten. We spraken over het werk, de achtergrond en ervaring van de man. Het was duidelijk dat hij bekwaam was en

gewillig om te komen. Het probleem was dat ze wel eens eerder geïmigreerd waren van Engeland naar Australië en hij twijfelde of zijn vrouw het aankon om opnieuw vrienden te maken. Ik herinner me na al die jaren nog de reactie van die vrouw. Ze keerde zich naar hem toe en zei: "Denk niet aan mij schat, jouw carrière is belangrijk". Ik dacht: "Ik hoop dat die timmerman waardeert wat voor een vrouw hij heeft". Dat was respect op de juiste manier tot uiting gebracht.

4) **Mensen respect tonen betekent ook dat we hun het recht geven:**

- a) Beslissingen te nemen
- b) Fouten te maken
- c) Meninge n te hebben die wij niet hebben, en
- d) Hun eigen geweten te volgen.

Dit is erg belangrijk tussen christenen onderling en tussen ouders en hun kinderen.

5) **We tonen respect als we anderen behandelen als mensen die hun eigen verantwoordelijkheid hebben, die hun eigen leven kunnen leiden.** Daarom zullen we het ook zeggen, als ze beneden hun mogelijkheden presteren of als er dingen zijn die gevaarlijk

en verkeerd zijn in hun leven. Door dit te doen, zeggen we dat hun leven te waardevol is om het probleem te laten voortduren. We nemen het risico dat ze zich beledigd voelen door dit te zeggen.

- 6) We eren iemand door de gaven die we geven. Het cadeau wordt gezien als een symbool van de waardering die we voor de ander hebben. Daarom zijn onze gaven een deel van de aanbidding voor God: "Vereer de Heer met uw rijkdom en met de eerstelingen van al uw inkomen" (Spr.3:9).
- 7) We eren elkaar door onszelf te geven in de relatie. Als we iemand onze vriendschap aanbieden, drukken we ook uit dat we hun waarde, vergeleken met andere mensen, hoog schatten. Want we willen dat ze een speciale plaats in ons leven en onze gevoelens hebben en dat we die plaats bij hén hebben. Daarom is er een element van eer in de kern van seksuele eenheid in het huwelijk. Het ligt in de woorden van de huwelijksceremonie: "Ik eer u met mijn lichaam". Misschien is dit de grootste eer die een man kan geven aan zijn vrouw en de vrouw aan haar man. Daarom heeft goddelijke wijsheid dit uitsluitend binnen het verbond van het huwelijk geplaatst. Het somt alles op wat daarvoor gebeurde, de woorden, de blikken, de aanraking, aanwezig zijn en het zorgen voor de behoeften van elkaar. Vandaag wordt huwelijksrouw in de media belachelijk gemaakt. Maar elke voorganger, priester, of hulpverlener kan je vertellen dat iemand die ontdekt dat zijn huwelijkspartner ontrouw geweest is, door een trauma gaat. Dieper dan het gevoel van boos-

heid, beschadiging of jaloezie is het gevoel van naar beneden gehaald te zijn, beroofd te zijn van waardigheid en persoonlijke betekenis. Het is een kant van de zaak die zelden goed wordt behandeld en als gevolg daarvan stranden soms goed bedoelde pogingen tot verzoening.

Non-verbaal

We communiceren niet alleen verbaal, dus met woorden (dat zagen we hierboven) maar ook non-verbaal, dat wil zeggen met gebaren, uitdrukkingen, lichaamstaal, de hoogte en toon van onze stem, enzovoort. Soms is de boodschap die we overbrengen met woorden anders dan de boodschap die we communiceren via deze non-verbale kanalen. Communicatie-experts zeggen dat de niet-verbale boodschap minstens vijf keer beter overkomt dan de verbale boodschap. En als de twee boodschappen tegengesteld zijn, zal de ontvanger eerder de non-verbale boodschap geloven. We zeggen: "Je kon zien aan de manier waarop ze het zei dat het sarcastisch bedoeld was". Hier zijn enkele non-verbale manieren waarop we respect kunnen communiceren. We moeten hier aandacht aan geven, omdat we ons er vaak niet bewust van zijn dat we een bepaalde boodschap overbrengen.

- 1) Door aanraking. Bijvoorbeeld een handdruk, een schouderklopje, een kus op de wang, een omhelzing bij een ontmoeting, zelfs als de kinderen volwassen zijn, de aanrakingen tussen man en vrouw zonder seksuele bijbedoelingen. Dit alles geeft niet alleen liefde weer, maar ook respect. Daarom voelen we ons beledigd als een uitgestoken hand geweigerd wordt. Mannen en vrouwen in het arbeidsproces

lopen voortdurend het risico beledigd te worden, afgewezen te worden of hun zelfrespect te verliezen. In die omstandigheden kan een echtgenoot of zijn vrouw het zelfvertrouwen van zijn partner beter opvijzelen dan wie ook, of die vernietigen, omdat ze elkaars zwakten zo goed kennen.

- 2) Op de manier waarop we naar elkaar kijken. Naar iemand opzien is hem eren, op iemand neerkijken is hem naar beneden halen. Twee dingen doen we onbewust, de toon van onze stem en de blik in onze ogen. Als we iemand verachten, zal het te zien zijn in onze ogen. Als we iemand liefhebben of bewonderen, zal het ook onze manier waarop we naar hem kijken beïnvloeden. Jezus zei: "De lamp van het lichaam is het oog" (Matt. 6:22). Wat in ons hart is, zal onvermijdelijk te zien zijn in onze blik. Ik heb met volwassenen gesproken die zich hun hele leven een nietsnut voelden. Hun negatieve zelfbeeld zorgde ervoor dat ze kregen wat ze verwachtten. Ik begrijp nu, waarom mannen en de vrouwen in de Bijbel altijd Gods aangezicht wilden zien. David zegt: "Ik zoek Uw aangezicht

Here. Verberg Uw aangezicht niet voor mij" (Ps.27:8). Waar komt ons gevoel van waarde en betekenis vandaan? Van Gods aangezicht! Als die voor ons verborgen is, zijn we verstoken van enig gevoel van waarde.

- 3) Door iemand een bepaalde eervolle positie te geven. Dit kan een formele

eer zijn, die bij een bepaalde positie behoort, zoals de troon voor een vorst, of de zetel van een rechter, of een stoel aan het hoofd van een maaltijd, een plaats naast de voorzitter tijdens een vergadering, of een stoel op het podium tijdens een openbare bijeenkomst. Het kan ook betekenen dat we

een stap opzij doen en iemand anders laten voorgaan door een deur. We zeggen van iemand dat hij 'een speciale plaats in ons hart heeft'.

- 4) Door 'erbij te zijn'. Dat wil zeggen aandacht te geven aan wat gezegd of gedaan wordt. Vaak zijn we lichamelijk wel aanwezig, maar onze gedachten zijn ergens anders. Kinderen zijn hier erg gevoelig voor. Denk eens aan de keren dat een klein kind je iets vertelde en je hield het gesprek gaande door zo af en toe 'ja' en 'nee' te zeggen, terwijl je in gedachten een boodschappenlijstje maakte of aan de kapotte grasmaaier dacht. Toen kwam de verontwaardigde schreeuw: "Je luistert niet!" Ik herinner me een van de kleinkinderen die 's zomer bij ons logeerde. Ons huis is vlak bij de zee en we waren op het strand een zandkasteel aan het bouwen. Kleine Lydia was toen ongeveer zes jaar oud. Plotseling keek ze me aan en zei: "Opa, waarom heb je zoveel tijd voor mij?" Wat gebeurde er? Het kleine meisje voelde zich belangrijk en gewaardeerd omdat iemand haar tijd gaf.

Er zijn weinig dingen die de kwaliteit van onze relaties meer verrijken dan het herwaarderen van eer en respect. Een persoon die geëerd wordt en dat weet, heeft een extra stimulans zich eervol te gedragen. Een mens die voortdurend onteerd wordt komt op een punt terecht waarop hij niets anders kan dan aan die verwachtingen te voldoen.

De mensheid is voor eer en respect gemaakt. Toen God de man en vrouw maakte, waren ze 'gekroond met ere'. We moeten wederzijds respect en eer terugbrengen op elk niveau van de maatschappij, tussen mannen en vrouwen, ouders en kinderen, leraars en studenten, arbeiders en management, voorgangers en gemeenteleden. Het begint met het eren van God en het herontdekken van de verbazingwekkende waarheid dat God ons hoog schat. "Omdat gij kostbaar zijt in Mijn ogen en hooggeschat en Ik u liefheb" (Jes.43:4)

© Tom Marshall (±1994)

Met toestemming overgenomen uit: *Betere Relaties*, hoofdstuk 5
ISBN 90-73895-07-03 1992 Uitgeverij Shalom Putten.

Verschillende so

Inleiding

In Promise hebben we drie hoofdstukken gepubliceerd uit het boek van Tom Marshall: *Betere relaties* (1). Deze hoofdstukken die gaan over de kwetsbaarheid van vertrouwen (2), over eer als het meest verwaarloosde aspect van relaties (3) en liefde, de meest weerbare in relaties (4), deze hoofdstukken kunt u nog teruglezen op onze website.

In dit bijzondere boek met het nog steeds uiterst actuele thema kijken we nu naar de verschillende soorten van relaties. We hebben gezien dat relaties vanaf het begin een doel in Gods plan voor ons leven zijn. Het is van groot belang dat we ook inzicht hebben in de verschillende soorten van relaties. In het boek *Genesis* vinden we twee soorten relaties, namelijk relaties als instrument, als middel en relaties als doel.

Relaties als middel

Genesis 1:26-29 wordt vaak het scheppingsmandaat genoemd: "Weest vruchtbaar en wordt talrijk; vervult de aarde en onderwerpt haar; heerst over de vissen der zee en over het gevogelte des hemels, en over al het gedierte, dat op de aarde kruipt." Om een goede rentmeester te zijn van de schepping moeten man en vrouw samenwerken, ze kunnen de opdracht nooit alleen uitvoeren. Samenwerken is de basis. De relatie voorziet in een middel om tot een bepaald doel te komen. Mensen gaan een samenwerkingsrelatie aan om een taak te

volbrengen. Zonder dat doel of die taak zou de relatie niet bestaan. Veel relaties zijn van dit type, zoals een werkgever en werknemer, leraar en student, leverancier en klant. Er komen bepaalde sociale beloningen uit deze relaties voort, maar ze verdwijnen als het doel of de taak wegvalt.

Relaties als doel

In Genesis 2:18 zien we iets heel anders. God keek naar Adam in de tuin van Eden en zei: "Het is niet goed dat de mens allen zij. Ik zal hem een hulp maken, die bij hem past." Dus maakte God uit de zijde van Adam een vrouw en bracht haar tot hem.

Adam riep verrukt uit: "Dit is nu eindelijk been van mijn gebeente en vlees van mijn vlees." Hier ontstaat een nieuwe vorm van relatie. "Daarom zal een man zijn vader en moeder verlaten en zijn vrouw aanhangen, en zij zullen tot een vlees zijn." (Gen.2:23,24)

Deze relatie is niet bedoeld als middel maar is een doel op zich. Zij is in zichzelf 'goed' en heeft geen taak of doel buiten zichzelf nodig om zich te rechtvaardigen. Het huwelijk heeft zelfs niet als hoogste doel kinderen te krijgen. Omgekeerd is het zelfs zo dat kinderen een gezin meehelpen de huwelijksrelatie compleet en vervuld te maken. Dat wat echtscheiding zo desastreus maakt, is dat het al de bedoelingen van God kapot maakt. Als het doel wegvalt is ook het middel niet meer nodig. Als zoveel huwelijken op de klippen lopen, waarom zou je dan nog kinderen

nemen? Er bestaat een link tussen het afbrokkelen van het huwelijk als instituut en abortus.

Onze relatie met God

Het eerste doel waarvoor de mens werd geschapen is om gemeenschap met God te hebben. Er zitten enkele kanten aan die relatie die uniek zijn en niet voortkomen in menselijke relaties. Aanbidding is er een van. We aanbidden alleen God. Iets of iemand anders aanbidden is afgoderijen wordt veroordeeld. (Exodus 20:3-5) De gehoorzaamheid aan God staat boven die aan mensen.

Dit is belangrijk en kan alle andere relaties beïnvloeden. Verder lijkt onze relatie met God op die met de meeste andere mensen. De relatie met God heeft een doel. Dat doel is zo hoog, dat Paulus zegt: Ik houd vol in de hoop eens dat te kunnen grijpen waarvoor Christus Jezus mij gegrepen heeft." (Fil.3:12) Gods eeuwige doel is het vestigen van zijn koninkrijk.

Dat doel is zo groot dat Jezus zelf zegt dat het een schar in een akker is. Als die mens die eenmaal heeft ontdekt, verkoopt hij alles wat hij bezit om die akker te kopen. Als je dat doel mist word je opgesloten in je kleine egootje. De grootste plannen die een mens nastreeft worden nietig als je ze vergelijkt met Gods plan.

Ik herinner me een gesprek met een vooraanstaande leraar in Nieuw-Zeeland, die net gepensioneerd was, nadat hij de top van zijn carrière bereikt had. Ik vroeg hem of zijn nieuwe levensstijl

oorten relaties

hem beviel. Ik zal de uitdrukking op zijn gezicht nooit vergeten. "Tom", zei hij het is verschrikkelijk, 'alsof je naar de bank gaat en ziet dat al je geld tot as verbrand is.' Binnen een jaar was hij dood.

Maar als we gegrepen zijn door Gods geweldige plannen, krijgt alles zin. Moeilijkheden en obstakels slinken tot onbelangrijke proporties ineen. De kleinste dingen krijgen eeuwigheids-waarde. God heeft ons niet nodig. Hij is soeverein en kan alles doen wat Hij wil. God is almachtig en heeft alle kracht, is alwetend, en heeft geen raad nodig.

Hij is eeuwig en heeft alle tijd. Je kunt het nooit tegen God opnemen. Maar dit alles bevredigt het hart van God niet. Alleen de plaats van een vader bevredigt hem. Hij wil zijn doel bereiken door zonen en dochters, die slechts leven om de wil van hun vader te doen. Dat moet ons motiveren in dit leven en het leven hierna. Onze relatie met God is ook de optelsom van al onze andere relaties. Hem te kennen is het hoogste doel van elk bestaan. Als we Christus alleen kennen vanwege de redding die Hij geeft, kennen we Hem niet echt.

"Jezus Christus" zei iemand, 'is zo heilig en aantrekkelijk, dat als we hem zouden zien, we hem lief zouden hebben, ook al was Hij niet onze redder.' Paulus zegt: "Ik acht zelfs alles schade, omdat de kennis van Christus Jezus mijn Heer, dat al-

les verre te boven gaat." (Fil.3:8) Dit brengt een revolutie in onze houding teweeg. Bidden om te bidden, aanbidden om te aanbidden, God dienen om de vreugde ervan, de bijbel lezen omdat het zijn boek is, Hem willen kennen om de vreugde hem te kennen.

Het is verbazingwekkend, maar God heeft dezelfde gedachten over zijn relatie met ons, omdat hij ervoor kiest onze vriend te zijn. Misschien is dit wel de meest onzelfzuchtige van alle relaties. "Abraham, is mijn vriend" zei God. (Jes.41:8) "Gij zijt mijn vrienden"

zei Jezus. (Joh.15:14) Vriendschap houdt een zekere gelijkheid in. Je kunt je vriend niet bevelen. Dat God zo'n relatie met een geschapen mens wil, getuigt van een verbazingwekkende nederigheid.

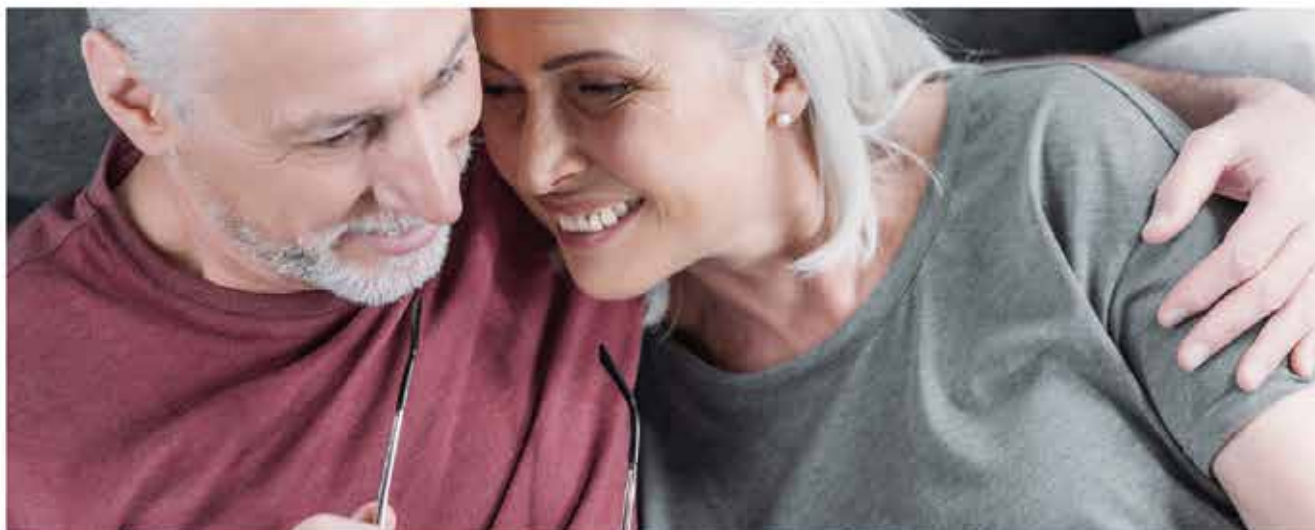
Hoe diep, hoe breed?

Er zijn twee andere belangrijke kanten aan persoonlijke relaties.

1 Intimiteit of beslotenheid. Hoe diep willen we dat een relatie met een ander wordt?

2 Omvang. Hoeveel van ons leven zul-

len we in die relatie investeren?

Relaties variëren sterk van niveau van intimiteiten omvang van het contact. De grootte van de intimiteit hangt niet af van tijd. Een baan kan een groot deel van de dag onze aandacht opeisen en toch niet veel aan intimiteit met zich meebrengen. Aan de andere kant kan een uur pastorale hulp ons erg beroeren omdat er sprake is van grote persoonlijke betrokkenheid en intimiteit.

Intimiteit

Verschil van begrip en verwachting over de mate van intimiteit in een relatie kan veel verwarring geven. Ik kan bijvoorbeeld in een relatie een mate van intimiteit willen inbrengen die de andere partij niet wil en of verwacht. Ik zal dan opdringerig lijken en te dichtbij willen komen.

Aan de andere kant als de andere persoon verwacht dat er een diepe uitwisseling van emoties is, maar ik wijs die af, dan zal ik overkomen als koud en oppervlakkig. Het huwelijk is bedoeld als een van de meest intieme van alle menselijke relaties. Het is zo intiem. Dat het wordt beschreven als: 'een vlees worden.' (1Cor.6:16)

Maar de partners die het huwelijk aangaan komen met geheel eigen ideeën over wat die intimiteit inhoudt en met zeer verschillende bekwaamheden om de diepe dingen van hun hart met de ander te delen. Als deze verschillen niet begrepen worden, of er geen ruimte voor is, liggen er potentiële gevaren op de loer. Hetzelfde is waar in het gezinsleven. Als kinderen groter worden mogen de ouders dan verwachten dat ze in alle aspecten van het leven van hun tieners of oudere kinderen betrokken zullen worden? En hoeveel van hun eigen worsteling, wanhoop en verwachting

kunnen ze delen met hun kinderen? Er zijn geen pasklare antwoorden op deze dilemma's. Kinderen lijden soms heel erg door het ontbreken van intimiteit tussen hen en hun ouders. Maar ik ken ook kinderen die diep gewond werden omdat ze de ontboezemingen van ouders moesten aanhoren, hetgeen hun draagvermogen ver te boven ging.

Raadgevers, voorgangers en priesters worden voortdurend geconfronteerd met dit probleem: hoe ver moet je gaan in de intimiteit met je cliënt? Als een persoon de diepste roerselen van haar of zijn hart vandaag met je deelt en verwacht dat dit diepe contact voortduurt, is hij of zij teleurgesteld als je ze in de supermarkt ontmoet en je alleen vrolijk zwaait. Maar als iemand verwacht dat de intimiteit van de spreekkamer stopt bij de deur en je informeert op een later tijdstip hoe het gaat inzake de intieme dingen die iemand je vertelde, wordt het je misschien kwalijk genomen dan je niet alleen maar vrolijk zwaait.

Er kunnen grote problemen ontstaan als er geen duidelijkheid is over het niveau van de intimiteit. Er kan veel winst behaald worden als men de grondregels duidelijk voorlegt bij het begin van de relatie, zodat beide partijen weten wat er verwacht wordt. Dit hoeft de relatie niet meteen te bevriezen in een bepaalde vorm. Relaties zijn dynamisch, niet statisch en ze veranderen voortdurend. Maar intimiteit is een gevoelig onderwerp, dat nooit onderschat moet worden. Hieronder volgen enige belangrijke kanten van de intimiteit van een relatie.

1 We verlangen naar identiteit, maar we willen ook onze eigen identiteit beschermen. In het verlangen om een te worden met God zoeken we het

hoogste geluk; in het verlangen een te worden met een ander mens, zoeken we liefde in eenheid met een groep een gemeenschap. Bij al die ervaringen is het bewaren van onze identiteit en individualiteit hoogst belangrijk. Eenheid met God betekent ook niet dat we geabsorbeerd worden door Hem, maar zonen en dochteren worden. (2Cor 6:18) Een huwelijk waarin een partner de ander geheel domineert is ziek en een groep waarin mensen hun identiteit verliezen wordt een sekte.

2 We hebben een ingebouwde behoefte aan intimiteit, omdat alleen intimiteit onze eenzaamheid wegneemt. Een van de meest opmerkelijke verhalen in de bijbel gaat over Adam. God zei over hem, in zijn niet gevallen staat in de tuin van Eden: "Het is niet goed dat de mens alleen zij." (Gen.2:18) De mens heeft intimiteit nodig met zijn eigen soort. De vrouw werd uit de man genomen, om beiden die intimiteit te kunnen geven. In de gedeelde intimiteit van een nauwe relatie raken we elkaars geest op het diepste niveau. We zijn dan niet meer alleen, maar worden geaccepteerd, bevestigd, bemind en ontvangen leven.

3 Intimiteit schept kwetsbaarheid, omdat de muren tussen ons verdwenen zijn. In intimiteit staan we niet alleen open voor liefde en bevestiging, maar ook voor de mogelijkheid gekwetst te worden. We lopen ook het risico van afwijzing als de intimiteit die we zoeken veracht wordt. Omdat in een intieme relatie altijd emoties een rol spelen, is een breuk altijd pijnlijk en kan deze emotioneel vernietigend zijn.

4 Wil intimiteit bloeien, dan moet er toewijding aan de relatie zijn. De verbinding tussen intimiteit en toewijding

moet goed begrepen worden. Je kunt relaties hebben met grote toewijding zonder dat er ook een bijzonder grote intimiteit tussen de partijen is. Dat is vaak het geval bij relaties gebaseerd op een gemeenschappelijk doel of taak.

Aan de andere kant omdat intimiteit kwetsbaarheid met zich meebrengt, moet er toewijding zijn om je veilig te kunnen voelen. Dat kan gebeuren in een pastorale relatie waar korte momenten van grote intimiteit bestaan. Alleen als een cliënt ervan overtuigd is dat de raadgever werkelijk toegewijd is aan zijn of haar welbevinden zal hij het risico nemen gevoelige details van zijn leven en problemen te delen. De tragedie van vandaag is, dat mensen honger naar intimiteit maar tegelijk bang zijn zich ergens aan toe te wijden. Ze zoeken ongebonden relaties en oogsten telkens weer pijn.

5 In relaties zwaait de pendule tussen het verlangen naar intimiteit en de drang naar privacy. Beide behoeften moeten we zien als acceptabel en neutraal. De behoefte om dicht bij iemand te zijn en de behoefte alleen te zijn. In feite kan alleen daar waar privacy gerespecteerd wordt werkelijke intimiteit bloeien. Normaal maken we een slingerbeweging tussen deze twee uitersten.

We hebben wijsheid nodig, want het verlangen naar intimiteit kan op hetzelfde moment botsen met de behoefte van de ander aan privacy. Tenzij we ons bewust zijn van wat werkelijk gebeurt zullen we afwijzing lezen in de reactie en botheid en dominantie in de andere.

6 Het is niet mogelijk tegelijk met een grote groep mensen intiem te zijn. Dit is een belangrijk principe in kerkelijke groeperingen. Het is een probleem omdat we maar twee soorten relaties kennen: een heel intieme en een heel afstandelijke.

We moeten ons realiseren dat er een heel scala bestaat met een groot verschil in de mate van intimiteit. Jezus had twee groepen discipelen, de 72 en de 12. Hij was veel intiemer met de 12, dan met de 72. En zelfs binnen de groep van 12 had Hij er drie waar hij nog intiemer mee was. Hij nam Petrus, Jacobus en Johannes mee naar plaatsen, waar de andere 9 niet kwamen en deelden dingen met hen alleen.

En binnen de drie was er een discipel die zich 'aan zijn borst geworpen had' (Joh.21:20) De tabernakel in de woestijn geeft ons een model van relaties. In grote lijnen bestond die uit drie delen: a) de voorhof, waar iedere Israëliet kon komen en b) het heilige, waar alleen de priesters konden komen en c) Het heilige der heiligen, waar alleen de hogepriester mocht binnengaan.

We kennen allemaal mensen die bij ons alleen in het voorhof mogen komen, intimiteit speelt geen rol. Er is een kleinere cirkel mensen die in het heilige mag komen en nog een kleinere groep, misschien maar een half dozijn mensen die intiem genoeg zijn om in het heilige der heiligen mogen komen. Als iemand die bij de groep van de voorhof probeert in het heilige binnen te stormen, zijn we geneigd een bordje met 'verboden toegang' op te hangen. We hebben

wijsheid en barmhartigheid nodig om zo'n situatie goed af te handelen, want de persoon verlangt kennelijk sterk naar intimiteit en zal zich afgewezen voelen. Maar later wordt het trauma alleen maar erger als de zaak van ongepaste intimiteit in het begin niet goed is uitgesproken.

Grenzen stellen

1

Het probleem van onuitgesproken verwachtingen. In een werksituatie wordt de omvang van de relatie nauwkeurig omschreven in een contract of een C.A.O. Maar in vrijwillige verbintenissen, zoals in kerken of sociale contacten wordt dit zelden gedaan. Wordt bijvoorbeeld van mij verwacht dat ik luister naar alle familieproblemen van mijn collega op het werk of welke successen hij heeft behaald met zijn sport?

Hij verwacht dat kennelijk. Aan de andere kant, mag ik hem vermoeden met mijn analyse van een symfonie van Brahms die ik de vorige dag hoorde, terwijl hij er misschien helemaal geen zijn in heeft? Waar liggen de legitieme grenzen van interesse van een baas in de levens van zijn werknemers? Is hij een zorgzame leider of een opdringerige bemoeial?

Hoeveel van het privéleven van mijn gemeenteleden verwacht men dat ik deel als voorganger? Moet ik dag en nacht beschikbaar zijn voor de hulproep van een alcoholist of een kletstante? In een huwelijk komen moeilijkheden vaak uit onuitgesproken verwachtingen.

Een vrouw, kan bijvoorbeeld aannemen dat ze alles samen zullen doen in het huwelijk. Dus als haar man thuis komt geeft ze een gedetailleerd verslag van alles wat met haar en de kinderen gebeurd is. Ze verwacht ook dat haar man alles verteld wat bijvoorbeeld op de fabriek gebeurd is. Als hij dat niet wil voelt ze zich buitengesloten in een belangrijk deel van zijn leven.

Of ze denkt dat hij dingen voor haar verbergt. De man, aan de andere kant kan denken: werk is werk en dat stopt om vijf uur. Hij ziet er geen heil in om werk mee naar huis mee te nemen en ook 's avonds daar nog eens over te praten.

Wat maakt het uit wat er vandaag gebeurd is, morgen gebeurd precies hetzelfde en overmorgen ook. Als zijn vrouw meer details wil horen kan hij eerst geïrriteerd raken, dan verdedigend, dan rancuneus omdat ze een onuitgesproken verdenking koestert. Het gaat er niet om wat wel of niet verteld moet worden, of het ene fout is en het andere goed, maar dat de twee mensen verschillende verwachtingen hebben en dit verschil nooit ter discussie is gesteld.

De diepte en breedte van een relatie heeft te maken met de vraag waar de grenzen liggen. We hebben allemaal verschillende relaties, die ieder hun bepaald recht hebben op tijd en toewijding. We zijn bijvoorbeeld loyaliteit verschuldigd aan een werkgever, de kerk, ons huwelijk, familie, gemeente of een politieke partij.

Soms wedijveren bepaalde relaties om onze aandacht te krijgen. Op woens-

dagavond bijvoorbeeld: een stapel rapporten die ik van kantoor mee naar huis neem, de vergadering van het schoolbestuur, de maandelijkse oudstenvergadering en de vraag van mijn vrouw om aandacht. Om zoveel mogelijk conflicten te voorkomen is het belangrijk dat de grenzen aan wat ik voor een relatie over heb door alle partijen worden begrepen.

Intimiteit met God?

We kunnen dit onderwerp niet afmaken zonder onszelf eraan te herinneren dat de vraag naar diepte en breedte van de

intimiteit ook geldt voor onze relatie met God. In feite is de relatie die we met de Heilige Geest hebben de meest intieme van alle relaties. Mensen kunnen een worden in vriendschap of een vlees in het huwelijk. De relatie van de Heilige Geest met onze geest is een relatie van 'binnen in ons wonen', wij zijn in Hem en Hij is in ons. 'Maar die zich aan de Here hecht, is een geest met Hem' (1Cor.6:17) Is datecht onze ervaring? Kunnen we het bevorderen? Is het echt voor ons weggelegd?

Laat me dit zeggen: intimiteit op elk

niveau kost moeite en pijn. In feite kost groei en ontwikkeling altijd pijn en brengt het lijden met zich mee. Atleten ontdekken al spoedig dat er een prijs betaald moet worden en dat ze vaak door de pijngrens moeten willen ze hun prestaties verbeteren en een race winnen.

Evenzo moeten we de prijs betalen en door de pijngrens heen breken als we willen groeien, emotioneel, geestelijk en in relaties. Dit past niet erg bij onze moderne genotzucht en het evangelie van genezing, voorspoed en overwinning, dat we vaak horen. Pijn is iets dat we zoveel mogelijk proberen te vermijden.

Zo gaat het ook met onze relatie met God. Het omvat alles wat we doen in de naam van onze Heer Jezus Christus als een uitdrukking van onze dankbaarheid. (Col.3:17) Mijn Nieuw-Zeelandse vriend Wyn Fountain schreef in zijn boek 'de overige honderd uren' dat we van de 112 uur dat we wakker zijn per week, 12 uur met godsdienstig werk doorbrengen. Dus we brengen 100 uur per week door met niet-religieuze activiteiten.

Is God geïnteresseerd in die honderd uur? Natuurlijk! Hij is geïnteresseerd in alles wat we doen. God is dus ook betrokken bij niet-religieuze activiteiten! Geestelijk en seculier zijn gelijk bij God. Het geestelijke is onze lofprijzing

in de kerk, het wereldse is ons dagelijks bestaan. Aanbidding en dienst gaan altijd samen: 'Gij zult de Heer uw God aanbidden en Hem alleen dienen' (Luk.4:8)

Waaruit word een relatie opgebouwd?

We komen nu bij de elementen die noodzakelijk zijn om een relatie met een ander op te bouwen en gezond te houden. Er moet deelneming zijn aan beide kanten, maar dat is op zich niet genoeg. Dat kan kennelijk ook gebeuren als er sprake is van een gemeenschappelijk doel of taak. Veel huwelijken, zakelijke relaties of politieke allianties beginnen hiermee, maar sneuvelen later toch na enige tijd.

Er moet meer zijn dan gemeenschappelijkheid of gezamenlijke doeleinden. Alle relaties van welke soort dan ook, bestaan uit vier basiselementen of factoren. Als een van hen ontbreekt of ondermijnd wordt, komt de relatie onder spanning te staan. Als de breuk niet wordt aangepakt of gecorrigeerd begint de relatie af te brokkelen. Deze vier factoren of elementen zijn eerder in ons blad uitgewerkt en kunt u op de website van Promise nalezen.

a Liefde, de meest weerbare. (4) b Vertrouwen, de meest kostbare. c Respect en eer, de meest verwaarloosde (3) en d begrip, de meest nodige. (2) Het belang van bepaalde elementen

is verschillend. Bijvoorbeeld: in de relatie tussen volgelingen en leiders kan vertrouwen het belangrijkste element zijn, tussen werknemers en werkgevers en het respect zijn, tussen leden van een familie. Toch kan geen van de vier verwaarloosd worden zonder ernstige gevolgen. Evenzo is de manier waarop ze uitgedrukt wordt verschillend. Liefde tussen man en vrouw wordt anders uitgedrukt dan liefde tussen vrienden.

Verder is hert ene element niet te vervangen door het andere. Je kunt tekortschieten op een gebied niet goed maken door extra aandacht voor een ander. Je kunt niet zeggen; "Ikvertrouw hem niet, maar hou toch van hem." Liefde kan het wantrouwen niet goedmaken.

Je kunt niet zeggen: "Ik heb mijn respect voor haar verloren, maar niet mijn begrip." Begrip en kennis kunnen niet de plaats innemen van respect. Om een duurzame relatie op te bouwen moeten we weten wat we moeten doen in elk van die vier gebieden. Daarna moeten we die kennis in daden omzetten, totdat het een natuurlijke reactie wordt.

Uit: Betere relaties, hoe nieuwe relaties groeien en beschadigde relaties hersteld kunnen worden. Auteur: Tom Marshall (1)

1) Tom Marshall: Betere relaties. Voor het eerst gepubliceerd in 1992 door Sovereign World Ltd. In Nederland vertaald en uitgegeven door Uitgeverij Shalom in Putten. (Met hun toestemming is dit artikel overgenomen). Tom Marshall was een architect die veel lezingen gaf over management. Hij was een Bijbelleraar over pastoraat, genezing en het koninkrijk. Marshall was de grondlegger van Kapiti Christian Centre en Servant Industries in Nieuw-Zeeland. Hij is gestorven in 1994.

Eerder gepubliceerde artikelen van Tom Marshall op de website van Stichting Promise: Vertrouwen, de meest kwetsbare, <https://stichting-promise.nl/specifieke-pastorale-onderwerpen/vertrouwen.h> Eer en respect, het meest verwaarloosde, <https://stichting-promise.nl/pastorale-onderwerpen/eer-en-respect-het-meest-verwaarloosde-aspect-in-relaties.ht> Liefde de meest weerbare in relaties <https://stichting-promise.nl/pastoraat/liefde-meest-weerbare-in-relaties.htm>

Vertrouwen. het meest kwetsbare in een relatie

God brengt mensen tot elkaar, niet de problemen. Tom Marshall behandelt in dit artikel niet alleen hoe relaties functioneren, maar ook de Bijbelse weg tot herstel als ze kapot gegaan zijn. In zijn boek 'Betere Relaties' behandelt Marshall vier aspecten van relaties:

1. Eer, de meest verwaarloosde;
  2. Begrip, de meest nodige;
  3. Liefde, de meest weerbare en
  4. Vertrouwen, de meest kwetsbare.
- Over dit laatste aspect gaat dit artikel.

Vertrouwen, het meest kostbare. Vertrouwen is essentieel in onze samenleving, omdat sociaal verkeer anders onmogelijk wordt. We hebben een betrouwbare en voorspelbare omgeving nodig om ons leven te ordenen en met redelijke zekerheid de toekomst tegemoet te zien. Een baby wordt geboren met vertrouwen. Argwaan en wantrouwen leert het pas later kennen en dat is een pijnlijke ervaring. Maar ondanks dat vertrouwen essentieel is, wil dat

nog niet zeggen, dat we echt weten wat er allemaal bij komt kijken.

We noemen het 'geloof' en publiceren daarover elk jaar honderden boeken. Maar wat is het werkelijk? Daartoe moeten we verder komen dan godsdienstige slogans. Als we zeggen: "Je moet geloof hebben", wat bedoelen we dan? Aan welke voorwaarden moet vertrouwen voldoen? Hoe kun je het opbouwen? Wat gebeurt er als het vertrouwen beschaamd is?

Definitie

Vertrouwen is een toestand waarin je jezelf vrijwillig afhankelijk maakt van een ander mens, wat ook het gevolg daarvan is. Enkele voorbeelden van vertrouwenskenmerken:

1. Vertrouwen is een keus die je maakt. Je kunt niet gedwongen worden te vertrouwen. Als je iemand wilt vertrouwen, moet je dat vrijwillig doen. Als mensen van hun leiders te horen krijgen:

"Jullie moeten ons daarin gewoon vertrouwen schenken", is de kans groot dat ze niet vertrouwd worden, zelfs als ze geen andere keus hebben dan de zaak in hun handen te laten.

2. Vertrouwen is een houding. Dat wat ons ertoe brengt op een bepaalde manier te leven en ons te gedragen, is onze houding. Dat is meer dan een geloof. Mensen leven uit meer dingen dan geloof alleen. Vertrouwen heeft drie elementen:

a) Een cognitief of bewust element. Je bent in je gedachten ervan overtuigd dat de andere persoon je vertrouwen waard is. Abraham, bijvoorbeeld, was "in volle verzekerdheid, dat God bij machte was, hetgeen Hij beloofd had, ook te volbrengen." (Rom.4:20,21)

b) Een emotioneel element. Je voelt zekerheid of vertrouwen in het vertrouwen van de andere persoon. "Het geloof nu is de zekerheid, van de dingen, die

men hoopt.” (Hebr.11:1)

c) Een gedragslement. Je wilt erop handelen. “Het geloof zonder de werken is dood.” (Jac.2:26)

3. **Vertrouwen is een risico** willen nemen.

Het risico dat je neemt als je vertrouwt, is dat je bepaalde gevolgen in je leven uit handen geeft en legt in de handen van iemand op wie je bouwt. Als je zegt, dat je iemand vertrouwt om iets te doen, maar je doet het zelf, of je houdt persoonlijk de supervisie, dan is je vertrouwen waardeloos.

4. **Het bewijs dat je vertrouwt,**

blijkt uit het feit dat je geen voorziening treft voor het geval de persoon je zou teleurstellen. Iets regelen om terug te kunnen vallen, als de persoon waarop je vertrouwt faalt, trekt het niveau van je vertrouwen in twijfel. Als de andere persoon dat merkt, realiseert hij zich spoedig, dat je hem helemaal niet vertrouwd.

5. **Vertrouwen maakt kwetsbaar.**

Vertrouwen houdt in dat je een kwetsbare positie inneemt, omdat het resultaat buiten je macht ligt en in handen is van iemand op wiens macht of trouw je moet vertrouwen. Deze toestand van afhankelijkheid is moeilijk om mee om te gaan. De kern van ons gevallen menszijn is dat we weigeren te leven in afhankelijkheid van God. We hebben bewust gekozen om onafhankelijk te zijn, om voldoende te hebben aan onszelf en onze eigen bestemming te bepalen. Vertrouwen rukt de wortel daarvan uit.

Maar er is ook sprake van een paradox. Ik kwam hierop toen ik erover nadacht hoe moeilijk het is een ethisch standpunt in te nemen tegenover gokken. Ik zag plotseling wat gokken eigenlijk is. Het is, hoe sociaal verwerpelijk ook, een vorm van werelds geloofsleven. Het beantwoordt aan de behoefte van de mens om ergens in zijn leven risico's te nemen. Omdat de mens geweigerd heeft het risico te nemen door

God te vertrouwen, zoekt hij die sensatie op een verkeerde manier. Het lijkt erop of we geschapen zijn met de behoefte aan zekerheid en de behoefte aan onzekerheid.

Onze behoefte aan zekerheid en veiligheid wordt in God bevredigd, die altijd Dezelfde is en wiens liefde en wiens Woord volkomen betrouwbaar en onveranderlijk zijn. Onze behoefte aan onzekerheid wordt bevredigd door in een God te geloven, die altijd nieuwe dingen doet: “Zie, ik maak iets nieuws”. (Jes.43:19) Hij roept ons voortdurend op uit het bekende te treden en in geloof te stappen, in een persoonlijke relatie gebaseerd op vertrouwen.

Zonder dit geloofselement blijft het leven oppervlakkig. Dit verklaart waarom Paulus zegt: “Abraham geloofde God en het werd hem tot gerechtigheid gerekend.” (Rom.4:3) Een van de betekenissen van gerechtigheid is voldoen aan de norm. Abraham nam het risico om de beloften Gods te vertrouwen, toen hij geen zoon had die zijn naam droeg. Hij voldeed daarmee aan de norm, die aan de mens gesteld is, namelijk om een God-vertrouwend wezen te zijn.

Het zelfgenoegzame dat Adam eens koos, leidt tot mislukking. Daarom zijn we genoodzaakt elke dag van ons leven God te vertrouwen. Dit geldt voor de kleinste dingen, als het kopen van een fles melk, in een bus stappen, of in een telefoonsel een gesprek voeren. Maar nog meer is dit het geval bij persoonlijke relaties. Hoe intiemer de relatie, hoe groter het vertrouwen dat eraan ten grondslag ligt en hoe kostbaarder de toewijding eraan. Daarom is het geen wonder dat vertrouwen een fundament moet zijn bij zowel leiders in publieke functies, als in het huwelijk en pastoraat.

6. **Betrouwbaarheid is een verantwoordelijkheid,**

die je vrijwillig op je neemt. Je kan niet verwachten dat iemand betrouwbaar is in een bepaalde zaak, tenzij hij de voorwaarden en verantwoording ervan accepteert. Bewuste en vrijwillige betrouwbaarheid moeten samengaan met bewuste

en vrijwillige trouw. “Voor zulke beheerders is dit tenslotte het vereiste: betrouwbaar te blijven”. (1.Cor.4:2)

7. **De persoon die vertrouwt, moet ook zelf betrouwbaar zijn.**

Ten eerste, als ik een mens ga vertrouwen, moet hij zijn verplichting om trouw en betrouwbaar te zijn serieus nemen. Ten tweede, als ik betrouwbaarheid zelf niet serieus neem, is het moeilijk voor mij te geloven, dat een ander dat wel doet. Dan heb ik er zelf moeite mee überhaupt iemand te vertrouwen. De verwaarloosde factor om te groeien in geloof blijkt dus betrouwbaarheid te zijn. Als we nauwgezet onze beloften inlossen, zullen we het veel gemakkelijker vinden te geloven dat God net zo betrouwbaar is om zijn beloften te vervullen.

8. **Het aanvaarden van vertrouwen** houdt in, dat je

verantwoording verschuldigd bent. Als ik vertrouwen krijg en dat aanvaard, ben ik verantwoordelijk voor de gevolgen van een eventueel falen. Leiderschap houdt een positie van vertrouwen in. Mensen hebben hun vertrouwen in een leider gesteld. De vraag is nu, aan wie moeten de leiders verantwoording afleggen? Het antwoord is: Ze zijn verantwoordelijk verschuldigd aan allen, die vertrouwen in hen stelden, onder meer hun volgelingen. Veel christelijke leiders weigeren dit zich te realiseren; sommigen ontkennen het. Maar vertrouwen houdt altijd in dat je verantwoording verschuldigd bent.

9. **Vertrouwen dat beschaamd wordt,** is moeilijk te herstellen

Vertrouwen verschilt van andere facetten van relaties, omdat het zo bijzonder kwetsbaar is. Als vertrouwen eenmaal gebroken is, is het erg moeilijk dit te herstellen en kost het tijd. Vergeving kan in een moment plaatsvinden, maar herstel van vertrouwen en de gewilligheid om opnieuw te gaan vertrouwen komt niet in een moment, het moet geduldig worden opgebouwd. Een mens kan in één geval liefdeloos handelen, maar we geloven dat hij het in wezen liefdevol bedoeld. Als die persoon iets onvriendelijks doet, geloven

we nog steeds dat hij het in wezen vriendelijk bedoeld. Maar als we iemand vertrouwen en die laat ons in de steek, vragen we ons lange tijd af hoe het staat met zijn betrouwbaarheid.

Eén van de redenen hiervoor is, dat vertrouwen een alles-of-niets houding is. Je vertrouwt iemand helemaal of helemaal niet. Je kunt niet gedeeltelijk vertrouwen, of je voelt je bijzonder ongemakkelijk. Dus als vertrouwen gebroken is, valt ons betrouwbaar universum in elkaar en wordt plotseling onvoorspelbaar. Dit veroorzaakt vrees en zorg, wat weer een beschermende emotie van boosheid oproept.

De inhoud van vertrouwen

Om ons begrip van vertrouwen en betrouwbaarheid te vergroten zullen we enkele kenmerken bespreken.

Diep vertrouwen - verzekerdheid
Een diep vertrouwen komt uit het hart voort, dat zo vaak gelijk bleek te hebben, dat het een zekerheid heeft opgebouwd, onafhankelijk van de omstandigheden. In de meest gevaarlijke omstandigheden bleef Davids vertrouwen op God onwankelbaar. Herhaalde malen was hij niet beschaamd uitgekomen toen hij God vertrouwde. Dat had

in hem een gevoel van zekerheid gelegd. (Ps.27:3)

Paulus kon ook zeggen: "Groot is mijn vrijmoedigheid tegenover u en groot is ook mijn roemen over u." (2.Cor.7:4) Zo'n vertrouwen hangt af van onze kennis van het karakter van een persoon en hoe hun gedrag bepaald wordt door ethische en geestelijke principes, los van de omstandigheden.

Vertrouwen stellen in een persoon zonder principes is een groot risico nemen. Vertrouwen is essentieel, wil de intimiteit kunnen groeien. We delen persoonlijke en privé geheimen alleen mee aan iemand, die we kunnen vertrouwen. Het is de basis van de meest intieme relatie: "Een dergelijke vrouw ... op haar vertrouwt het hart van de man". (Spr.31:10,11) Als dat vertrouwen ongegrond is, zijn de gevolgen vernietigend, we voelen ons verraden. (Ps.41:10)

Loyaliteit - toewijding

Hoe moeilijker, gevaarlijker of vol wanhoop een toestand wordt, des te moeilijker wordt het iemand te vertrouwen. Dan wordt betrouwbaarheid in de vorm van loyaliteit getest. Loyaliteit is trouw in zijn meest persoonlijke en

toegewijde vorm. Het zegt: 'ik zal er zijn, in goede en slechte tijden'; 'ik zal voor je zijn, als ieder ander tegen je is'; 'ik zal je verdedigen, zelfs ten koste van mezelf'. Het hart van een verbond is de persoonlijke loyaliteit tussen de partners.

God verzekert ons in zijn verbond met Hem voortdurend loyaal te zijn. "Ik zal u geenszins begeven, Ik zal u geenszins verlaten." (Hebr.13:5)

Loyaliteit is dus een essentieel onderdeel van de belangrijkste en intiemste relaties die we kennen. Het is begrijpelijk dat we een vriend verachten, die ons in de steek laat of een leider, die faalt als hij onder druk komt te staan. Tegelijk kan de botsing van verschillende loyaliteiten hartverscheurend zijn.

Daarom moeten we duidelijkheid hebben over de prioriteitsvraag. In de Schrift neemt een verbond een belangrijke plaats in. Ten eerste, het verbond met God en ten tweede in het huwelijk.

Betrouwbaarheid - gewetensvol zijn
Iemand te kunnen vertrouwen, betekent dat hij zal handelen zoals ik het verwacht, zonder dat ik hem in de gaten houd. De betrouwbare mens wordt van binnenuit gemotiveerd door zijn geweten. Dit wordt opgebouwd door in kleine

dingen trouw te zijn. Maar voor degenen die een machtspositie innemen zijn kleine dingen van symbolische betekenis, die uitstijgt boven hun eigenlijke waarde.

In de gelijkenis van de talenten kwam de eerste man met: "Heer, uw pond heeft tien pond winst gemaakt. En Hij zeide tot hem: voortreffelijk, goede slaaf, omdat gij in het minste getrouw geweest zijt, heb gezag over tien steden." (Luk.19:17) Aan de andere kant, als een persoon onbetrouwbaar is in kleine dingen, zal het oordeel waarschijnlijk zijn: 'Als je hem niet in de kleine dingen kunt vertrouwen, hoe zal het gaan in een echte crisis?'

Consistentie - een vaste lijn volgen

Om iemand te kunnen vertrouwen, moeten we vooraf kunnen voorspellen wat zijn reactie zal zijn. Hoe kunnen we iemand vertrouwen die vandaag enorm enthousiast over een plan is en morgen onverschillig? Of iemand die vandaag iets als een grap opneemt en morgen er bijzonder kwaad over is? Het is moeilijk om een impulsief persoon te vertrouwen, omdat je nooit weet wat je aan hem hebt; of hij verkeerde conclusies zal trekken zonder na te denken; of op grond van onvolledige informatie tot daden overgaat. Consistentie vereist dat we beslissingen nemen op basis van principes en niet van stemmingen of impulsen. Dat we rationele en verstandige besluiten nemen, gebaseerd op principes.

Beloften houden - trouw zijn aan je woord
'Je woord houden' betekent 'je beloften houden' ook als het moeilijk of kostbaar is. Mensen geven tegenwoordig makkelijk een belofte en breken die ook weer even makkelijk. Een belofte heeft niet meer dezelfde waarde als vroeger. De moderne belofte heeft zijn ingebouwde uitvlucht, die zegt: 'Tenzij mijn gevoelens veranderen, of de omstandigheden anders bepalen, beloof ik...' Zo wordt de toewijding afhankelijk van de omstandigheden. Hoe kun je je volledig aan iemand overgeven, die afhaakt als er iets beters op komt dagen?

Ik moet begrijpen, dat een belofte

aflleggen niet gelijk is aan zomaar een voorstel doen.

- a) Ik ga een serieuze en ernstige verbintenis aan over hoe ik zal handelen in de toekomst en
- b) Ik ben van plan te handelen zoals ik beloofd heb en
- c) Ik neem de plicht op me om mijn gegeven woord waar te maken als de tijd verstrijkt, hoe moeilijk en kostbaar dat ook is. Met andere woorden: 'Ik heb mijn vrijheid van handelen vrijwillig beperkt in die speciale situatie, omdat ik mezelf bind aan mijn woord.'

Gods beloften zijn serieus.

Hij verwacht dat we die vertrouwen. Daardoor krijgt God onbegrensde vrijheid van handelen, omdat Hij vooraf verklaard heeft, dat Hij bepaalde dingen zal doen. (Hebr.6:13) Onze beloften moeten even serieus genomen worden. Eerlijkheid - waarheid
Het is erg moeilijk om iemand te vertrouwen als je niet zeker weet of hij de waarheid spreekt, of als je bang bent dat hij je misleidt. "Wie waarheid spreekt, deelt mee wat recht is, maar een leugenachtig getuige bedrog." (Spr.12:17) Vertrouwen wordt ook moeilijk als bepaalde vormen van communicatie op zichzelf misleidend zijn, of een verkeerde indruk wekken. Als we:

1. Minder dan de volle waarheid vertellen; wat we zeggen is waar, maar het geeft niet het volledige plaatje weer.
2. Indirekt spreken, zodat de persoon zelf uit mag maken wat je bedoelt; Het is erg moeilijk om een verklaring te vertrouwen, als er een verborgen agenda is of dat het ons achterlaat met het gevoel, dat we 'tussen de regels door' moeten lezen.
3. Feiten doorgeven, zonder onze gevoelens te uiten, zodat de ander in het ongewisse blijft hoe we de zaak werkelijk zien.
4. Dezelfde boodschap voor verschillende groepen in verschillende verpakkingen stoppen. Dit gebeurt vaak door leiders en scheidt altijd wantrouwen, als degenen die luisteren de verschillende versies met elkaar vergelijken.

Vertrouwen als beslissing

We kunnen ons vertrouwen uiten op een moment van beslissing. Ik huur een boekhouder die enkele verantwoordelijkheden van mij overneemt en vertrouw hem daarin. Ik geef me over aan de behandeling van een arts. Ik zeg 'ja' tegen een huwelijksvoorstel. Ik kan allerlei soorten vragen en twijfels hebben, die aan een beslissing voorafgingen, maar er komt een moment, dat ik een beslissing neem.

Ik weet wanneer de toewijding is gedaan en de beslissing is genomen. Daarna op mijn beslissing terugkomen is de onzekerheid weer toelaten en het vertrouwen beschamen. Hoe kostbaarder de beslissing om te vertrouwen geweest is, hoe serieuzer ik mijn toewijding neem en hoe meer ik zal weigeren erop terug te komen. Dit werpt een nieuw licht op ons geloof in God. We beginnen te zien dat geloof geen grillige keus is, of alleen nodig is om gered te worden.

Geloof is een noodzakelijk element

in elke persoonlijke relatie. In het morele universum waarin we leven, speelt geloof in alle relaties een belangrijke rol. Natuurlijk moet geloof dan ook in onze relatie met God een rol spelen, omdat dat een persoonlijke relatie moet zijn.

Vertrouwen als proces

Vertrouwen moet groeien. Een daad van vertrouwen is niet genoeg om ons voldoende kracht te geven om de stormen in een relatie te overleven. Daarom geeft het Nieuwe Testament veel meer aandacht aan de groei en het voeden van geloof, nadat we tot Christus gekomen zijn, dan hoe we in het geloof naar Hem moeten komen.

Dit is ook een belangrijk gemis in het onderwijs over het huwelijk. Er wordt terecht gesproken over liefde en vertrouwen, maar weinig over hoe je vertrouwen kunt laten groeien of betrouwbaarheid kunt ontwikkelen. Als we vertrouwen de aandacht zouden geven die het verdient, zouden veel minder huwelijken stranden door gebroken beloften en ontrouw.

Ouders hebben ook de opdracht kinderen op te voeden, tot betrouwbare teenagers en

werkgevers moeten weten hoe ze verantwoordelijkheidsgevoel kunnen ontwikkelen bij hun personeel. Hier zijn enkele richtlijnen om je op weg te helpen; ten eerste; om anderen te leren vertrouwen en om hun betrouwbaarheid te laten groeien. ten tweede; om onze eigen betrouwbaarheid te ontwikkelen, zodat mensen ons makkelijker vertrouwen.

VERTROUWEN OPBOUWEN

Het opbouwen van vertrouwen in de ander en betrouwbaarheid te helpen groeien.

1) Bedenk dat je risico's moet nemen.

Er bestaat geen vertrouwen dat niets kost. De kosten zijn de onvermijdelijke kwetsbaarheid, die komt als we het resultaat niet meer in onze macht hebben, maar aan de andere persoon overgeven. Soms zeggen we dat vrouwen verdiend moet worden en dat is waar, maar het is ook zo dat ik niet kan bewijzen betrouwbaar te zijn, tenzij iemand het risico neemt mij te vertrouwen.

In de gelijkenis van de talenten in Lukas 19 konden de slaven pas bewijzen dat ze betrouwbaar waren, nadat de landheer het risico nam om hen geld te geven.

2) Als je iemand voor het eerst vertrouwen schenkt, bouw dan

op zijn sterke punten, niet op de zwakheden

Vertrouw dat hij die taken goed zal doen, die hij graag doet en waarvan je zeker bent, dat hij het er goed vanaf brengt. Dit is erg belangrijk bij kinderen en nieuw onervaren personeel en verminderd ook het risico van een mislukking. Het is ook belangrijk dat we tijdens de eerste stappen op weg van vertrouwen al enig succes boeken.

3) Geef complimenten en druk je vertrouwen in woorden uit.

Vertrouwen krijgen is eervol en daarin bevestigd te worden is een lonende ervaring. 'Zijn heer zeide tot hem: Wel gedaan, gij goede en getrouwe slaaf, over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel zal ik u stellen, ga in tot het feest van uw heer.' Mat.25:21 Onze bekwaamheid om te vertrouwen groeit met het belijden: 'Ik kan je vertrouwen.' Hier gaan geloven en belijden weer hand in hand. (Rom.10: 8,9)

4) Ontwikkel vertrouwen in je eigen karakter

Mensen, en in het bijzonder kinderen, leren door een model na te doen. Ze zullen betrouwbaarheid belangrijk vinden en proberen het te ontwikkelen, als ze het in de praktijk zien bij mensen waar ze tegen op kijken en die ze bewonderen, zoals ouders en leiders.

5) Beloon succes bij grotere verantwoordelijkheid, maar neem kleine stappen tegelijk.

De regel is: "Hier wat, daar wat." (Jes.28:10) Wees geduldig, je bouwt vertrouwen en bent er niet op uit de grenzen ervan te testen.

6) Als de persoon faalt, geef hem dan een nieuwe kans.

Ga terug naar waar hij de laatste keer wel succes had en begin opnieuw. Pas op, dat je niet zegt: 'Ik heb je de vorige keer vertrouwd en je hebt me beschaamd.' Vertrouwen is het begin van een dun draadje dat gauw breekt. Als je iemand in het begin al zegt, dat je hem niet vertrouwt, duurt het een lange tijd voordat hij je latere bevestigingen kan geloven.

7) Maak nauwkeurig onderscheid tussen het geven van je vertrouwen en het hem op de proef stellen.

Er bestaat een legitieme manier om iemand te beproeven, maar dat is iets anders dan vertrouwen. Als mijn baas tegen me zegt: 'Ik wil eens zien, of je die klus goed kan klaren' en ik faal, is alleen maar duidelijk geworden, dat ik dat niet kan. Maar als hij zegt: 'Ik vertrouwde je en je hebt het niet waar gemaakt', dan komt mijn betrouwbaarheid in het geding.

8) Zeg nooit tegen iemand: 'Ik vertrouwde je en je hebt me beschaamd', als hij het niet vooraf al wist dat het om vertrouwen ging en hij die verantwoordelijkheid

aanvaardde.

Het opbouwen van vertrouwen
Betrouwbaarheid wordt opgebouwd door kleine dingen, met weinig tam-tam en show. Daarom is het voor sommige temperamenten moeilijker dan voor andere, omdat het zo nauw luistert. Dit moet je doen:

1. Schep een klimaat van betrouwbaarheid en afhankelijkheid.
Bijvoorbeeld:

a) Wees betrouwbaar en consciëntieus in het dragen van verantwoordelijkheden en het vervullen van taken en verplichtingen.

b) Wees nauwgezet in het houden van beloften, zelfs als het niet goed uitkomt, of het risico's met zich meebrengt.

c) Wees consistent, volg een principe, niet een impuls.

d) Wees nauwkeurig in het bewaren van geheimen, maar beloof geen geheimhouding als je de details niet weet.

2. Wees eerlijk, zeg de hele waarheid en niet slechts een deel ervan en deel zowel je gevoelens als je gedachten mee. Wees er zeker van dat je het vertelt, zoals het werkelijk is, zonder verborgen agenda's.

3. Werk aan de verbetering van je karakter.
Bedenk dat een crisis geen karakter vormt, het laat allen naar boven komen wat er al is.

a) Ken jezelf en de zwakte waarvoor je op moet passen.

b) Sta jezelf niet toe om een makkelijke uitweg te zoeken. De moeilijkste weg is meestal de goede.

c) Sluit nooit een compromis met je principes als je onder druk komt te staan.

4. **Wees opgewekt en vermijdt klagen** in moeilijke tijden of verval niet in zelfmedelijden.
Het is moeilijk vertrouwen in iemand te hebben die zichzelf altijd beklaagt.

Vertrouwen in leiderschap.

Vertrouwen is een belangrijk element in de relatie tussen volgelingen en hun leiders. Mensen moeten hun leiders vertrouwen en omgekeerd. Het grootste deel van de verantwoordelijkheid voor de relatie ligt bij de leiders. Zij hebben macht. Zij hebben de toegang tot meer informatie dan anderen en kennis is ook macht. Daarom is de positie van leiders een positie van vertrouwen. Het is erg belangrijk dat we dit begrijpen, want als een leider faalt, in publiek of privé, ontstaat een vertrouwenscrisis.

Niet veel christelijke leiders erkennen dat. Ze roepen uit: 'Waarom moet ik anders beoordeeld worden dan andere mensen die ook hun morele zwakheden hebben?' Als het om falen gaat op moreel gebied, liegen of financiële oneerlijkheid, is het duidelijke antwoord, dat ze niet anders behandeld mogen worden dan wie ook. Maar er is iets anders aan de hand dan bij andere mensen; het vertrouwen is beschaamd. Dat moet apart worden bekeken. Herstel is niet compleet, tenzij vertrouwen hersteld wordt. Als we spreken over mensen die hun leiders vertrouwen, wat bedoelen we dan? Met andere woorden, waarin zijn ze afhankelijk van hun leider?

Ten eerste: zijn beoordeling
Ik vertrouw dat hij de juiste doeleinden nastreeft. De taak van een leider heeft te maken met de toekomst. De leiding die hij geeft, zoals Robert Greenleaf terecht opmerkt, is dat hij beter is dan anderen in het aangeven van een richting, het inspelen op een toekomst, die nog niet is aangebroken. Ik zie de dingen niet zo duidelijk als de leider, dus moet ik voor een groot deel leunen op zijn oordeel. Daarom is het altijd moeilijk een onbeproeft of onervaren leider te vertrouwen; we hebben namelijk geen verleden om op te bouwen. Bij een ervaren leider weten we beter wat zijn capaciteiten zijn.

Leiders moeten zich bewust zijn van de toewijding die ze van hun mensen vragen en de geloofsstap, die genomen moet worden. Vertrouwen maakt, zoals we gezien hebben, kwetsbaar. Dit omdat ik een stukje van mijn

toekomst overgeef aan iemand anders en als deze toewijding belangrijk is, zal het falen van die ander grote vrees en onzekerheid brengen. Vrees leidt bijna altijd tot boosheid, omdat boosheid voortkomt uit een noodtoestand, waarin we ons sterk maken om een gevaar af te wenden.

Omdat de leider diegene is wiens falen mijn veiligheid aantast, is hij ook degene die mijn boosheid opwekt.
Een vertrouwensbreuk bij een leider roept bijna altijd een geladen emotionele atmosfeer op. Maar de boosheid is niet helemaal ten onrechte, ondanks dat sommige leiders dat niet willen zien.

Ten tweede, Ik heb mijn vertrouwen gesteld in de integriteit van de leider, dat is zijn eerlijkheid en waarheidslievendheid.
Ik leerde hierin een belangrijke les in de zestiger jaren, toen we in Nieuw Zeeland betrokken waren bij het begin van de charismatische vernieuwing onder de Rooms Katholieken. De geliefde gelovigen, die samenkwamen op de eerste bidstonden, wisten zo weinig, dat ze alles geloofden, wat ik hen vertelde. Ze dachten vast dat ik een soort onofficiële kardinaal was; erg vererend en gevaarlijk.

Toen ik op een dag iets tegen hen zei, waarvan ik dacht dat het van de Heer was, bleek in de daaropvolgende week dat ik er naast zat. Ik had er een paar slapeloze nachten van. 'Als ik hen vertel wat er gebeurd is, zullen ze me nooit meer vertrouwen.' Maar het liet me niet los, dus de volgende keer dat we samenkwamen, zei ik: 'Vorige week dacht ik van iets dat het van de Heer was, maar ik zat er naast. Ik heb jullie een slecht advies gegeven. Vanaf dat moment, merkte ik, begonnen ze me echt te vertrouwen!

Mensen verwachten niet van hun leiders, dat ze onfeilbaar zijn (sommige leiders denken dat), maar ze verwachten wel dat ze eerlijk zijn. Mensen zullen een leider bijna altijd volgen, als ze weten dat, als hij een verkeerd pad inslaat, dit corrigeert en hen terug brengt op het goede pad. Een fout maken als leider kan kostbaar zijn, maar een fout maken die rechtvaardigen is fataal. Dat kan

de leider voeren tot werkelijke misleiding.

Ten derde: 'Ik moet vertrouwen hebben in de volharding van de leider, dat wil zeggen, dat hij doorgaat, ook als het moeilijk wordt.

Het is de verantwoording van de leider om de groep in het spoor te houden en het doel na te streven, zelfs als een ander er eerder de brui aan geeft. Iedereen kan leiden als alles voor de wind gaat en er hoop en enthousiasme is. Als er mislukking aan de horizon verschijnt en de visie taant, komt het ware karakter van de leider aan de oppervlakte. Wil hij alleen geïdentificeerd worden met succes? Is hij meer bezorgd over zijn reputatie dan om het doel?

Wil hij er liever uit stappen, dan een mislukking op zijn naam hebben staan? Als degenen die volgen deze onprettige twijfels hebben, is het twijfelachtig of ze bij hem zullen blijven in moeilijke tijden. Het criterium voor vertrouwen is dus bekwaamheid en karakter. Daarvan is karakter het belangrijkste. Niet veel fouten zijn fataal. Onbekwaamheid van een leider kan hem schade doen, maar als hij wil leren kan het overwonnen worden. Karakter is belangrijker. Je kunt beter een

gebrek aan intelligentie hebben dan aan karakter.

Maar karakter ontwikkelt zich niet plotseling. Crises scheppen geen karakter, zij brengen alleen aan het licht, wat er al was. Vertrouwen hangt dus af van mijn kennis van het karakter van de persoon en van mijn vertrouwen in zijn bekwaamheid. Zijn bekwaamheid kan me verzekeren, dat hij in een bepaalde situatie zal weten wat het juiste is om te doen, alleen karakter zal me vertrouwen schenken dat hij ook het goede zal doen. Leaders moeten ook vertrouwen schenken aan hun volgelingen.

Mijn ervaring is dat in het algemeen leiders daarin minder goed functioneren als hun volgelingen. Daarom is het soms moeilijk om leiders te leiden. Als ik een organisatie of een kerk tegenkom, waarin de leiders voor zichzelf het recht hebben vastgehouden om de belangrijkste beslissingen te nemen, en zich hebben veiliggesteld, dan ligt de wortel daarvan in een gebrek aan vertrouwen in mensen. Ze kunnen het hen dan ook niet kwalijk nemen, als hun vertrouwen in hem ook beperkt blijft.

Tom Marshall
October 1999
Bovenstaande is het hoofdstuk: 'Vertrouwen, de meest kwetsbare' uit het boek 'Betere Relaties, hoe nieuwe relaties groeien en beschadigde relaties hersteld kunnen worden'.

Uitgever: Shalom Books, Putten. ISBN 90-73895-07-3 helaas niet meer verkrijgbaar